

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

HET BENELUXGERECHTSHOF : een beknopt overzicht van zijn statuut

Op 31 maart 1965 heeft het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie te Brussel het verdrag « betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-gerechtshof » opgesteld.

Het verdrag werd in België goedgekeurd bij de wet van 18 juli 1969, in Nederland bij de wet van 2 april 1971, nog niet door Luxemburg waar de tekst ervan werd ingediend bij de Kamer op 17 maart 1970 ⁽¹⁾. België en Nederland hebben reeds hun bekrachtigingsoorkonde neergelegd. Het verdrag zal in werking treden de eerste van de maand, volgend op de dag van neerlegging der derde bekrachtigingsoorkonde (art. 16, 2).

Taak van het Beneluxgerechtshof.

Het Hof moet de gelijkheid bevorderen bij de uitleg ⁽²⁾ van rechtsregels, uniform in de drie landen (art. 1, 2).

Bevoegdheid ratione materiae

Welke zijn die rechtsregels ? Die worden aangewezen bij verdrag of bij beschikking van het Comité van Ministers. (art. 1, 2)

Bij verdrag : dit behoeft geen commentaar.

Bij beschikking van het Comité van Ministers : die beschikking ⁽³⁾ moet worden voorafgegaan door een advies terzake van de Raadgevende Interparlementaire Benelux-raad.

Het is bijzonder belangrijk op te merken dat het Comité van Ministers aan de genoemde beschikkingen een restrictie m.b.t. de bevoegdheid van het Hof kan verbinden (art. 1, 3). Ofwel kan het Comité het verdrag geheel toepasselijk laten bij een beschikking die een rechtsregel als uniform verklaart, en dus het Hof zowel zijn rechtsprekende als adviserende bevoegdheid laten. Ofwel kan het Comité een van die bevoegdheden m.b.t. een bepaalde uniforme regel uitsluiten, en het Hof terzake nog alleen hetzij rechtspreekende, hetzij adviserende bevoegdheid laten.

Er weze in dit verband opgemerkt dat het niet de bedoeling is geweest van de verdragsluitende partijen de bevoegdheid ratione materiae van het Hof te beperken tot

naar de letter in de drie landen gelijke regelingen. De memorie van toelichting bij het verdrag vermeldt uitdrukkelijk dat eenmaking tot stand komt, enerzijds « door middel van eenvormige wetten, en anderzijds door middel van regelingen, waarvan de teksten weliswaar niet gelijklopend zijn, doch die niettemin toch op meer of minder uitgebreid terrein eenheid van recht verwezenlijken. » Het lijkt evident dat dergelijke rechtsregels, in de drie landen uniform *naar de inhoud*, bij voorkeur door een beschikking van het Comité van Ministers, na advies van de Raadgevende Interparlementaire Raad, onder de bevoegdheid van het Hof worden gebracht.

Weze hieraan nog toegevoegd dat de twee manieren, waarop het Hof de gelijkheid in de uitleg van de uniforme regels verzekert, zijn :

— bij wijze van prejudiciële antwoord op een vraag van uniform recht, voorgekomen voor een rechtbank in de Benelux ;

— bij wijze van advies : om advies wordt verzocht door een regering van één der lidstaten.

Verder wordt op de prejudiciële vraag en het advies nog in extenso teruggekomen.

Het Hof is nooit bevoegd om te oordelen of de toepassing van enige regel, die een verdrag of een beschikking van het Comité van Ministers binnen zijn bevoegdheid heeft geplaatst, strijdig is met de openbare orde (art. 9, 2).

Bevoegdheid ratione loci

Het verdrag is toepasselijk in België, Nederland en Luxemburg. De overzeese gebiedsdelen van Nederland kunnen echter door een verklaring in die zin door de Nederlandse regering, onder toepassing van het verdrag worden gebracht.

Zetel van het Beneluxgerechtshof.

De permanente zetel is waar het Sekretariaat-Generaal van de Benelux Economische Unie gevestigd is. Dat is te Brussel. Maar het Hof kan ook *zitting houden* in een andere plaats gelegen in één van de drie landen.

Organisatie van het Beneluxgerechtshof.

Het Hof is samengesteld uit negen effectieve en zes plaatsvervangende leden, telkens paritair per land. Deze rechters komen uit het hoogste rechtskollege van elk land ⁽⁴⁾. Zij worden benoemd door het Comité van Ministers.

Het is de bedoeling geweest aldus het Beneluxgerechtshof een emanatie van de hoogste nationale hoven te doen vormen. Zo kon vooreerst het statuut van de Beneluxrechters uiterst eenvoudig worden gehouden, en vervolgens leek het methodologisch aan te bevelen het gezag en het uniformiteitsstreven van de hoogste nationale rechters te doen samenvallen met de opdracht en het personeel van het Beneluxgerechtshof.

Het parket bestaat uit drie advocaten-generaal, één per lidstaat, ook weer gekozen uit het parket van het hoogste rechtskollege van elk land. Ook de advocaten-generaal worden benoemd door het Comité van Ministers.

Het is belangrijk op te merken dat de advocaten-generaal alleen administratief ondergeschikt zijn aan de advocaat-generaal-chef van het parket; bij de uitoefening van hun functie in het Hof zijn zij echter geheel onafhankelijk (art. 3, 1 jo. art. 4, 1) ⁽⁵⁾.

De advocaten-generaal dienen de gemeenschappelijke belangen van de Beneluxgemeenschap voor ogen te houden. Zij zijn geen vertegenwoordigers van hun land. Daarom ook kunnen de advocaten-generaal mekaar zonder bezwaar vervangen: de functie van het parket is continu en niet personeel gebonden (art. 5, 5).

Evenwel verdient het de voorkeur dat de advocaat-generaal uit het land waar het geschil ten gronde aanhangig is, in die zaak voor het Hof optreedt (art. 5, 1).

De rechters en advocaten-generaal zijn onafzetbaar benoemd en blijven in functie tot de pensioenleeftijd in hun land (art. 3, 2) ⁽⁶⁾.

Het disciplinair gezag over rechters en advocaten-generaal komt toe aan het nationale gerecht waaruit zij komen. Het feit dat een magistraat nog lid is van het Beneluxgerechtshof na zijn « nationale » oppensioenstelling, neemt niet weg dat het nationaal disciplinair gezag te zijnen opzichte, in het bijzonder i.v.m. de onverenigbaarheden, blijft gelden (art. 3, 4).

De rechters en advocaten-generaal die op gelijk welke wijze als lid van een nationaal rechtskollege hebben meegewerkt aan een beslissing die aan het Hof wordt onderworpen, dienen zich terug te trekken uit de behandeling van die zaak voor het Hof (art. 5, 3, aanhef).

Wanneer de nationale rechter de zaak ten gronde ⁽⁷⁾ heeft opgeschort om het Hof waarin hij zetelt, over een vraag van uitleg te laten uitspreken, dient die rechter zich echter niet terug te trekken (art. 5, 3, in fine).

Terugtrekking dient echter op eigen initiatief van de magistraat te gebeuren. Voor het Hof bestaat geen wraking ⁽⁸⁾.

Er zijn drie griffiers, één voor elk land. De griffiers moeten juristen zijn en leden van het Sekretariaat-Generaal van de Benelux Economische Unie. Zij worden benoemd door het Comité van Ministers.

Noch de rechters, noch het parket, noch de griffiers genieten enige wedde of toelage. Alleen hun reis- en verblijfskosten worden hen vergoed (art. 4, 5).

Het Hof stelt een reglement van orde op m.b.t. zijn samenstelling bij de zittingen, de eventuele verwijzing van zaken naar Kamers met drie rechters ⁽⁹⁾, de rangorde der leden onderling, de gerechtelijke vakantie, de algemene vergadering ⁽¹⁰⁾, het optreden van het parket, de wijze van stemmen ⁽¹¹⁾, de inrichting van de rol, de zittingsdagen en de griffie.

De rechtsprekende functie van het Hof.

Het Hof heeft een beperkte rechtsprekende functie: het

doet uitspraak over prejudiciële vragen gesteld door nationale rechters, omtrent een regeling die krachtens art. 1, 2 hetzij bij verdrag, hetzij bij beschikking van het Comité van Ministers binnen de bevoegdheid ratione materiae van het Hof is geplaatst (rt. 6,1).

Een dergelijke vraag en verwijzing naar het Beneluxgerechtshof kan ook voorkomen bij het Kollege van Scheidsrechters ⁽¹²⁾. Op dit kollege wordt verder nog teruggekomen.

Het zijn niet de partijen die een vraag stellen aan het Hof. Alleen het nationale rechtskollege stelt een vraag, hetzij wanneer die vraag opgeworpen is bij konklusie van de partijen of het openbaar ministerie, hetzij ambts-halve (art. 6,1 io. art. 6,2). Door het stellen van de vraag om uitleg wordt de behandeling van de zaak ten gronde opgeschort.

De nationale rechtskolleges zijn *niet verplicht* het Hof om interpretatie te vragen, wanneer zij niet in laatste aanleg beschikken, m.a.w. wanneer tegen hun beslissing nog een rechtsmiddel kan worden aangewend. In het ontkennend geval zijn zij echter *verplicht* het Hof om interpretatie te verzoeken. Art. 6, 3 stelt dat die verplichting geldt wanneer tegen uitspraken, krachtens het nationale recht « geen beroep kan worden ingesteld ». De Franse tekst luidt: « Ne sont pas susceptibles d'un recours juridictionnel de droit interne ».

Dat beduidt dat de Belgische hoven van beroep niet verplicht zijn het Hof om interpretatie te vragen, omdat, wanneer men de term « beroep » breed opvat, tegen de arresten in beroep nog kassatie mogelijk is. De memorie van toelichting bij het verdrag vermeldt overigens deze mening, door te stellen dat « beroep » niet omvat het beroep in revisie, doch wel de voorziening in kassatie.

Mij lijkt die visie niet geheel verantwoord, omdat door de *verplichting* een vraag te stellen alleen aan het Hof van kassatie toe te delen, de nationale rechtsbedeling kan vertraagd worden; dit aanleiding kan geven tot onnodige proceskosten wanneer een partij die absoluut wenst dat het Hof een op zijn geval toepasselijke regel zou interpreteren, ook niet voor het Hof van beroep de verwijzing bekomt; en bovendien omdat, zo men de visie in de memorie van toelichting strikt zou toepassen, alleen bij de tweede en dus laatste voorziening in kassatie de verwijzingsverplichting zou bestaan.

Anderzijds vermeldt de memorie van toelichting bij art. 6, 2 terecht dan « aan de regels omtrent het opschorten van de zaak door de nationale rechters beperkende maatregelen worden toegevoegd, ter voorkoming van misbruiken, en in het bijzonder, ter verijdeling van eventuele pogingen om de zaak te rekken ».

Een nationaal rechtskollege, om het even of tegen zijn beslissing nog een rechtsmiddel openstaat of niet, hoeft niet naar het Hof te verwijzen (art. 6, 4):

1) Wanneer de oplossing van de gestelde vraag om uitleg redelijkerwijze duidelijk lijkt aan de nationale rechter; dit laatste hangt direkt samen met punt twee.

2) Wanneer het nationaal rechtskollege zich aansluit bij een vorig arrest of advies van het Hof, in een andere zaak ⁽¹³⁾.

3) Wanneer de zaak een spoedeisend karakter heeft en dus geen uitstel gedooft ⁽¹⁴⁾.

Wanneer ter gelegenheid van een uit te leggen regel het Hof een rechtsinstelling of de daaruit voortvloeiende rechtsbetrekkingen dient te kwalificeren, moet het Hof die kwalifikatie zelf verrichten, overeenkomstig de wet van het land waar de beslissing om uitleg te vragen is gegeven (art. 9, 1). Aldus wordt vermeden dat, bij een eventueel wetsconflict, het Hof voor dat element terug zou moeten verwijzen naar de nationale rechter.

Adviserende functie van het Hof.

Alleen de regeringen van de lidstaten kunnen het Hof rechtstreeks om advies verzoeken omtrent een regel die binnen zijn bevoegdheid is geplaatst (rt. 10, 1) ⁽¹⁵⁾. De andere regeringen moeten vóór het advies van het Hof hun standpunt terzake toelichten (art. 10, 2).

Evenwel kunnen ook partijen, gewikkeld in een rechts-geding of een arbitrage, hun mening over de te adviseren regel, die in hun geschil van belang kan zijn, aan het Hof laten toekomen.

Het Hof kan dan zijn oordeel opschorten tot de rechter ten gronde uitspraak terzake heeft gedaan (art. 10, 3).

Om die partikulieren kennis te geven van de aanvang ener adviesprocedure, waarbij zij kunnen belang hebben, dient het Hof een beknopte *publikatie* te doen van het verzoek om advies door een regering, in de drie staats-bladen van de Benelux (art. 10, 2).

Kollege van scheidsrechters.

Zoals gezegd is het Kollege van Scheidsrechters ingesteld bij het Unieverdrag van 3 februari 1958, en bevoegd om geschillen te beslechten die zouden rijzen tussen de verdragspartijen m.b.t. het Unieverdrag en de daaruit voortvloeiende overeenkomsten.

Het Kollege van Scheidsrechters wordt op dezelfde voet geplaatst als de nationale rechtskolleges, zodat zijn definitieve uitspraak moet worden opgeschort, zolang zelf ambtshalve, wanneer het Kollege meent dat een uniforme regel door het Hof moet worden uitgelegd (art. 11, 1).

Zoals de nationale rechter hoeft ook het Kollege van Scheidsrechters in dezelfde drie gevallen zijn definitieve uitspraak echter niet op te schorten (art. 11,2 en art. 11,3). Op dezelfde wijze ook is het Kollege gebonden door de uitspraak van het Hof (art. 11,4).

Evenwel kan het Hof thans slechts voor het Kollege bindende uitleg verstrekken inzake de verplichte aansprakelijkheidsverzekering voor motorrijtuigen (Benelux-overeenkomst van 1966) en het protocol « ambtenaren-rechtspraak » van 29 april 1969.

Procedure bij de rechtsprekende functie van het Hof.

Het verdrag omvat slechts algemene beginselen van procedure. Die beginselen worden in een door het Hof nader uit te werken reglement op de procesvoering verder ontwikkeld. (art. 12,2).

De gewone regels van procedure ⁽¹⁵⁾ voor de nationale rechtskolleges dienen bij de rechtspleging voor het Hof te worden nagekomen (art. 12,1).

De beslissing van de nationale rechter om uitleg te vragen aan het Hof vermeldt de feiten (art. 6,5). Wanneer de nationale rechter beslist aan het Hof een vraag tot uitleg te stellen, wordt de behandeling ten gronde opgeschort (art. 6,2). Het nationaal rechtskollege kan bepalen dat een rechtsmiddel tegen zijn beslissing tot verwijzing naar het Hof kan worden aangewend, hetzij onmiddellijk, hetzij samen met het rechtsmiddel tegen het eindvonnis (art. 6,6).

Het Beneluxgerechtshof kan kennisnemen van een verzoek tot uitleg, zelfs wanneer de betreffende beslissing van de nationale rechter nog niet in kracht van gewijsde is gegaan (art. 8). Dit beduidt dat, eenmaal de nationale rechter tot verwijzing heeft besloten, de partijen, door een rechtsmiddel aan te wenden tegen dat besluit, niet meer kunnen verhinderen dat het Hof zijn reeds gestarte procedure zou stopzetten, of zelfs dat het Hof zou overgaan tot de loutere kennisname van de vraag.

Alleen volgt uit art. 8 en uit de memorie van toelichting daarbij, dat in zulk geval het Hof vrijwillig zou kunnen afzien van kennisname of voortzetting van de behandeling der gestelde vraag.

De beslissing tot verwijzing wordt ambtshalve door de griffier van het nationaal rechtskollege, zonder grosse of betekening, bij gewoon afschrift en per post aan de griffie van het Beneluxhof toegezonden ⁽¹⁷⁾. De griffie van het Hof laat een afschrift van de beslissing van de nationale rechter toekomen aan de drie ministers van Justitie.

Het Hof kan overlegging der dossiers vorderen (art. 6,5).

De termijnen in de procedure voor de nationale rechter, met inbegrip van de verjaringstermijnen, zijn geschorst met ingang van de dag waarop de nationale rechter tot verwijzing heeft besloten, tot de dag waarop de griffie van de rechtbank waar de zaak ten gronde wordt behandeld, de expeditie van de beslissing van het Hof heeft ontvangen (art. 7,3).

De rechtspleging is principiële schriftelijk (art. 12,1). De partijen ⁽¹⁸⁾ mogen, doch moeten dat niet, memories en memories van antwoord over hun stellingen en conclusies indienen. De termijnen voor de memories van antwoord kunnen verlengd worden (art. 12,4).

De te gebruiken talen voor het Hof zijn het Nederlands, het Frans en het Duits. De processtukken in het Nederlands moeten in het Frans vertaald worden, die in het Frans in het Nederlands, die in het Duits in het Nederlands en Frans (art. 12,7, gewijzigd door art. 1 van het aanvullend protocol van 18 april 1966, in België en Nederland samen met het hoofdverdrag goedgekeurd).

De griffie van het Hof heeft een kosteloze vertaaldienst ten dien einde.

Het Hof kan openbare pleidooien toelaten. Alle leden van de balie mogen voor het Hof pleiten; eventueel mag het Hof voor een welbepaalde zaak andere personen tot het pleidooi toelaten ⁽¹⁹⁾.

Pleidooien moeten principiële gehouden worden in de taal van de behandeling ten gronde. Een pleitnota in de andere taal of talen, zoals geregeld voor de vertaling van de memories, moet worden overgelegd.

Het Hof kan toestaan dat pleidooien niet in de taal van de behandeling ten gronde worden gehouden (art. 12,7).

Ook voor vertalingen van pleidooien kan gebruik worden gemaakt van de kosteloze vertaaldienst bij de griffie van het Hof.

De beraadslagingen van het Hof zijn geheim en worden niet gepubliceerd. De beslissing van het Hof is gemotiveerd, openbaar en duidt de rechters nominatief aan (art. 12,6).

Kracht van gewijsde.

De beslissingen van het Hof hebben *relatief* kracht van gewijsde, dwz. dat het Hof alleen beslist over die bepaalde vraag die aan hem is voorgelegd. De nationale rechters die daarna de zaak ten gronde behandelen, zijn gebonden door het antwoord van het Hof m.b.t. de vraag gesteld n.a.v. die bepaalde zaak (art. 7, 1 en 2).

Het Hof mag in geen geval in concreto oordelen, d.w.z. dat de toepassing van de uitgelegde regel op een concreet geval, met inbegrip van een veroordeling in de proceskosten, uitsluitend toekomt aan de nationale rechter (art. 13,2).

De beslissingen van het Hof kunnen dan ook in geen enkele zin uitvoerbaar zijn, zij beperken zich tot een interpretatie in abstracto.

Tegen beslissingen van het Hof staat geen enkele voorziening open (art. 12,6 in fine). Hetzelfde geschilpunt kan geen tweede keer aan het Hof worden voorgelegd.

Indien echter in eenzelfde geschil een element mocht gewijzigd zijn, of indien in het kader van eenzelfde geschil een vraag tot interpretatie van een andere uniforme rechtsregel wordt gesteld, kan opnieuw naar het Hof worden verwezen.

Hetzelfde vraagstuk, doch in een verschillend geding, kan telkens opnieuw aan het Hof worden voorgelegd, tenzij de rechter zou wensen af te zien van zijn recht of plicht tot verwijzing krachtens art. 6, 4. Het Hof heeft immers zonder twijfel het recht zijn interpretatie van een uniforme regel te wijzigen, d.w.z. het Hof is niet gehouden door de eigen konstante rechtspraak, noch door enigerlei precedentes, zoals die in het Angelsaksische rechtstelsel voorkomen.

Proceskosten.

Het Hof stelt zijn proceskosten vast, doch wijst ze in geen geval toe aan deze of gene partij ⁽²⁰⁾. Deze laatste taak komt alleen de rechter ten gronde toe (art. 13,2).

De proceskosten omvatten de kosten van de procedure voor het Hof en, indien de betreffende nationale wetgeving dat toelaat, ook de honoraria van de raadslieden der partijen (art. 13,1).

Op de documenten vereist bij de procedure voor het Hof, mag generlei fiscale heffing worden toegepast, noch moeten zij geregistreerd of geïsoleerd worden (art. 13,3).

Erik MEWISSEN

Aantekeningen.

(1) Luxemburg zou op dit ogenblik nog aarzelen te ratificeren, omdat het moeilijkheden zou ondervinden bij de voorziening in personeel voor het Beneluxgerechtshof.

(2) Het verdrag vermeldt «gelijkheid bij de toepassing»; de memorie van toelichting vermeldt «gelijkheid bij de uitleg»; deze laatste term moet de voorkeur hebben omdat bij het Hof geen eigenlijke partijen voorkomen die rechtstreeks hun geschil aan de jurisdictie van het Hof onderwerpen.

(3) De ministers hebben evenwel gemeend niet alleen de Raadgevende Interparlementaire Raad, doch ook de nationale parlementen in de keuze der aan te wijzen uniforme regels te moeten betrekken, en kozen derhalve de vorm van een protocol. Men vindt achteraan dit opstel de referentie van de beschikkingen die de ministers in dit verband hebben getroffen.

(4) Voor Luxemburg ook uit het comité du contentieux van de Raad van State.

(5) Krachtens art. 5,4 kan de minister van Justitie van elke lidstaat aan het parket van het Hof schriftelijk zijn zienswijze over een geschilpunt doen toekomen. Ook in dit geval hoeft geen der advocaten-generaal zich aan te sluiten bij de mening van de minister.

(6) In Nederland aan 70 jaar, in België aan 75 jaar, in Luxemburg aan 65 jaar; Luxemburgse rechters mogen niettemin in het Hof blijven zeten tot hun 70ste jaar (art. 3,2).

(7) Art. 5,1 vertaalt «où l'affaire est pendante au fond» door «waar het bodemgeschil aanhangig is». Dergelijke aardigheden komen wel meer voor in de Nederlandse tekst, o.m. in art. 3,5 en 3,6 waar «roulement» vertaald wordt door «toerbeurt».

(8) De memorie van toelichting suggereert in dit verband dat de terugtrekking zou worden geregeld door het inwendig reglement van orde.

(9) Het lijkt evident dat deze kamers van drie rechters paritair dienen samengesteld te worden, wil men de geest van art. 3,2 naleven. Een andere oplossing zou kunnen neerkomen op gevaar voor feitelijke machtsoverschrijding door de nationale rechters in het Hof.

(10) De algemene vergadering is bevoegd m.b.t. het reglement van orde, aldus art. 5,2.

(11) Wanneer de unanimiteitsregel zou gelden, zou wellicht afbreuk worden gedaan aan art. 4,1 dat «alle onpartijdigheid en onafhankelijkheid» vooropstelt. In deze zin zou de gewone meerderheidsregel, met inbegrip van het recht op een afwijkende mening (dissenting opinions) in de geest van het verdrag liggen.

(12) Het Kollege van Scheidsrechters is ingesteld bij het Unieverdrag van Benelux van 3 maart 1958. Dit Kollege heeft tot taak geschillen tussen de staten m.b.t. de toe-

passing van het Unieverdrag en de daarop betrekkelijke overeenkomsten, te beslechten.

Het Kollege dient het geding voor hem aanhangig te schorsen, telkens een intepretatievraag van de vermelde regels zou rijzen, totdat het Beneluxgerechtshof terzake uitspraak heeft gedaan.

(13) Zie hiervoor verder de problematiek rond het relatief gezag van gewijsde. In zulk geval zou het aanbeveling verdienen dat de elementen van het nieuwe geschil een zo groot mogelijke gelijkenis vertonen met die van het vorige geschil waarover het Hof statueerde. Deze these wordt o.m. behandeld in het arrest Da Costa van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen te Luxemburg, zaak 28-30/62 van 27 maart 1963, Jur. IX, pp. 61 en v., ook besproken door Suetens, R.W. 1962-63, kol. 1945.

(14) Zie mijn opmerking elders over de draagwijdte van de term «beroep». De memorie van toelichting bij art. 6, 4, 2° vermeldt het criterium van het spoedeisend karakter, n.l. dat de zaak «dermate spoedeisend is dat de nadelen, verbonden aan de vertraging die door de opschorting zou ontstaan, aanzienlijk zwaarder wegen dan de voordelen die de oplossing van het desbetreffend interpretatiegeschil door een uitspraak van het Hof zou opleveren. Het nationale rechtcollege beschikt op dit punt over ruime beoordelingsbevoegdheid». Dit beduidt dus niet dat een procedure in kortgeding steeds onder toepassing van art. 6, 4, 2° moet vallen. Anderzijds zou die bepaling echter wel kunnen toegepast worden wanneer de invrijheidstelling van een verdachte afhankelijk zou zijn van de duur der procedure.

(15) Indien de regeringen willen stelling nemen in een geschil, onderworpen aan de rechtsprekende bevoegdheid van het Hof, moeten zij dat, zoals elders vermeld, onrechtstreeks doen via een bericht door de minister van Justitie aan het parket van het Hof (art. 5,4).

(16) De gelijkheid van partijen, het tegensprekelijke proces, de regels van orde der zitting, de berekening der termijnen, enz.

(17) Deze proceshandeling wordt dus, in afwijking van het gewoon nationaal procesrecht, niet door de partijen afgewikkeld, maar ambtshalve door de griffier, die aldus onnodig rekken en hoge kosten van de procedure kan voorkomen.

(18) Bedoeld zijn: de partijen in het geschil ten gronde, want voor het Hof — dat niet in concreto oordeelt — zijn er geen eigenlijke partijen.

(19) Bvb. vakbondsafgevaardigden, als het Hof zou te oordelen krijgen over een vraag tot uitleg van sociaal recht.

(20) Overigens dient er herhaald dat er in de procedure voor het Hof geen eigenlijke partijen zijn.

Aanhangsel: de bevoegdheidssfeer van het Beneluxgerechtshof.

1. — Rechtsprekende bevoegdheid van het Hof.

Bij verdrag: verdrag 24 mei 1966 verzekering motorrijtuigen.

Bij beschikking (vervat in protocol van Den Haag, 29 april 1969).

1) verdrag unifikatie aksijnzen 18 februari 1950 + 3°, 4° en 5° prtl.;

2) verdrag samenwerking douane en aksijnzen 5 september 1952;

3) verdrag invordering belastingsschulden 5 september 1952;

4) akkoord liberalisering kapitaalverkeer 8 juli 1954;

5) arbeidsverdrag 7 juni 1956;

6) protocol behandeling aanbesteding werken en aankoop goederen 6 juli 1956;

7) Unieverdrag 3 februari 1958 + overgangsovereenk. 15 mei 1961, 21 jan. '63;

8) protocol nieuw tarief invoerrechten buitengrenzen 11 april 1960;

10) overeenkomst uitvoering art. 55, 56 Unieverdrag 19 september 1960;

11) verdrag samenwerking in-, uit- en doorvoer 16 maart 1961;

12) verdrag rechterlijke bevoegdheid, faillissement, tenuitvoerlegging van 24 november 1961;

13) verdrag warenmerken + eenvormige wet warenmerken 19 maart 1962;

14) protocol aansprakelijkheid ambtenaren bij andere partij 27 juni 1962;

15) overeenkomst uitvoering art. 37,2 Unieverdrag 14 januari 1964;

16) bijstandsverdrag omzetbelasting e.d.m. 25 mei 1964;

17) verdrag Beneluxgerechtshof 31 maart 1965;

18) verdrag tekeningen en modellen 25 oktober 1966;

19) protokol uitvoering art. 1,2 Beneluxgerechtshofverdrag 29 april 1969;

Bovendien staat bij het Hof een *bijzonder administratief-rechterlijk beroep* open voor de personeelsleden van de Benelux-ekonomische Unie (protokol Den Haag 29 april 1969, Belgische wet 7 januari 1971, bekrachtigd door Nederland en België).

Zijn *uitgesloten* van de rechtsprekende bevoegdheid:

- het Benelux-uitleveringsverdrag en rechtshulpverdrag van 1962;
- het strafrechterlijk executieverdrag van 1968.

2. — *Adviserende bevoegdheid van het Hof.*

- het verdrag verzekering motorrijtuigen + de 19 punten van hierboven;
- Benelux-uitleveringsverdrag en rechtshulpverdrag van 1962.

Een nog *niet geratificeerd nieuw protokol* (Brussel, 9 juni 1971) tot *uitbreiding van de bevoegdheden* van het Hof. *rechtsprekend én adviserend*, vermeldt bovendien:

- 1) Benelux-modelwet bedrogsdelikten;
- 2) Benelux-modelwet strafbaarstelling valse verklaring intern. gerechten.

3) beschikkingen van het comité van ministers omtrent afschaffing binnenkontroles, hinder voor vrij verkeer, adm. en straf. samenwerking.

A) Onderdanenverkeer: één beschikking; B) Aanbestedingen: één; C) Vervoer: negen; D) Landbouw: dertien; E) Voedingswaren: negen besch.; F) Wapens en munitie: één; G) Belemmeringen: drie beschikkingen.

4) Beschikking werkgroep personenverkeer over voorwaarden voor binnenkomst van vreemdelingen, 8 december 1969.

5) Beschikking ministeriële werkgroep over statuut ambten sekretariaat-generaal, 10 juni 1970 en 9 juni 1971.

6) Aanbevelingen van comité van ministers m.b.t. wetgevingsharmonisatie qua

A) Voedingswaren: 20 produkten; B) Vlees: 13 posten; C) Sanitair: 9 posten; D) Farmaceutica: één; E) Pesticiden: één; F) Landbouw: 6 posten; G) Gevaarlijke werktuigen en elektrische installaties: 9 posten; H) Vervoer gevaarlijke stoffen: 2 posten; I) Metrologie: 4 posten; J) Beroepswerkzaamheden en zelfstandige vestiging: twee posten.

Men konsultere voor details het Beneluxpublikatieblad resp. M (69) 4, M (69) 5, M (71) 5, verdrag 24 mei 1966 + zijn protokol 26 september 1968.

WILLEM I'S WETTEN TER BEVORDE RING VAN DE VOLKSGEZONDHEID

Toen Willem Frederik, prins van Oranje-Nassau, krachtens het Vredesverdrag van 30 mei 1814 tussen Frankrijk en de Geallieerden, de soevereiniteit over het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden toegewezen kreeg, op 16 maart 1815 de titel van koning nam en als grondwettelijk vorst zou regeren, viel hem een territorium ten deel dat hij uit de sporeling van allerlei revolutionaire conflicten moest opbeuren, voordat het naar een nieuwe tijd kon toegroeien.

Nadat de Grote Omwenteling van 1789 geluwd was, zette de schoonmaakwoede haar werk voort. Ook de geneeskunde moest eraan geloven en zou weldra in haar teoretische fundamenteën en haar pragmatische toepassingen van aanschiin veranderen.

Kort vóór, met en na het jaar 1800 werd zij natuurwetenschap in de ware zin van het woord, en in de therapie volgden opzienbare vernieuwingen elkander in snel tempo op. Van 1789 tot 1814 had er zich zoveel voorgedaan als nooit in vijftienvintig jaar voordien het geval was geweest.

De sociale, ekonomische en kulturele motieven die de samenleving gedurende een kwart eeuw hadden dooreengeschud, lieten niet veel van het geneeskundig Ancien Régime overeind. De individuele hygiëne was tot een maatschappelijke hygiëne geëvolueerd. De staat besliste apodiktisch dat het zijn plicht was het allemaal dirigistisch te regelen. Was het geen Europese opdracht geworden, waar geen land verzuimend aan voorbijging, datgene te realiseren wat Joh. Peter Frank in zijn vijfde *System einer vollständigen medicinischen Polizey* (1779 tot 1819) leraarde?

Niemand had zo diep ingegrepen in de strijd tegen de epidemische ziekten als Edward Jenner met de door hem ontworpen vaccinatie tegen de pokken (1798). Maar het was meteen evident dat alles in die strijd renderender zou uitvallen, wanneer de staat er zich met zijn machtig drukapparaat achterzette. De gezondheid van het volk is staatszaak, had Mirabeau verklaard.

Een adekwate ziektebehandeling was vóór de Franse Revolutie het voorrecht van diegenen die konden betalen, totdat de leus «gelijkheid en gelijkgerechtigheid» de bakens verzette en voortaan de noodlijdende patiënt ook aanspraak kon maken op de passende verzorging. De staat zou daarvoor instaan.

Geen geweldige politiek-strukturele omverhaling, geen grootscheepse oorlog, geen ekonomische grondverschuiving voor breukvlakken in de wetenschappelijke en de

praktische geneeskunst. Het is een universeel geldende wet die heel de onder- en bovenbouw van het medisch bestel beheerst. Hoe kon de irreversibele evolutie van de geneeskunde van de achttiende naar de negentiende eeuw eraan ontsnappen?

En hoe zou Willem I die de bestuurslast van een splinternieuw koninkrijk op zijn schouders gelegd kreeg, zijn deel in het nieuwe programma opnemen? Zou hij de tekenen van de tijd begrijpen? Zou hij iets waarlijk nieuws in goed uitvoerbare wetten en verordeningen neerschrijven? Zou hij een innovator zijn, en orde op 's lands medische zaken stellen?

Want orde moest op die zaken gesteld worden. Wanneer, na het Napoleontische avontuur, de vrede en de binnelandse rust teruggekeerd waren, bleek bij het opmaken van de boedelinventaris een tamelijk chaotische situatie te heersen in alles wat met de uitoefening van de geneeskunde iets had uit te staan.

Universiteiten en opleidingsinstituten voor elke graad van beoefenaren. Verscheidenheid van beoefenaren, die van overal in het rechtsgebied van de Koning neergestreken waren met onbetrouwbare of onvolwaardige attesten op zak. Toezicht op de uitoefening van het ambt met de regeling van de bevoegdheid en de eksamens. Herwaarderung van de morele en materiële status van de beoefenaren van allerlei pluimage. Bestrijding van de besmettelijke ziekten met inschakeling van de personen, de methodes en de instellingen die daarvoor in aanmerking komen. Strijd tegen de kwakzalverij. Regeling van de verkoop en controle van de genees- en verdovingsmiddelen. Afbakening van het werkgebied van de medische en paramedische beroepen.

Dat zijn maar enige van de taken die Willem I van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden wachtten. Als een grondwettelijk vorst moest hij de regelen van het spel eerbiedigen «onder waarborging ener wijze konstitutie».

Weldra was het duidelijk dat de koning een nogal persoonlijk bewind voerde; het werd hem euvel opgenomen, hij moest er ten slotte aan geloven en abdiceren in 1840 na 25 jaar regering.

Maar vóór die tijd reeds had hij belangrijke en ingrijpende dekreten uitgevaardigd en wetten door de Staten Generaal laten goedkeuren, die het gezondheidsbeleid van zijn energieke figuur in een helder en sympatiek daglicht stelden.

I.

Een van de belangrijkste maatregelen die de wetenschappelijke opleiding van de artsen, en zodoende de degelijke uitoefening van de geneeskunde moesten ten goede komen, was het Kon. Besluit van 25 september 1816 ⁽¹⁾ dat de oprichting uitvaardigt van drie volwaardige universiteiten in de zuidelijke provincies van het Verenigd Koninkrijk: te Gent, te Leuven en te Luik. In het Noorden bestonden universiteiten te Leiden (1575), te Groningen (1614) en te Utrecht (1636). Het volkomen evenwicht tussen Noord en Zuid was nu bereikt.

Art. 9 betreffende het organieke reglement van de universiteit zegt dat er vijf fakulteiten zijn, waaronder die van de geneeskunde. Art. 15 somt de gedoceerde kursussen op. Art. 29 de academische graden. Art. 38 de stof van de eksamens. Art. 61 zegt dat de inhoud van de diploma's dezelfde is voor alle universiteiten van het land. Art. 67 dekreteert dat de graad van doctor in de geneeskunde, zonder een bijkomend examen, de machtiging verleent tot de praktijk van de interne geneeskunde. Hetzelfde artikel omschrijft de bevoegdheid van diegenen die de graad van doctor in de heelkunde, van doctor in de verloskunde, van doctor in de artsenijsbereikende hebben gehaald, en van hen die tegelijkertijd elk dier onderdelen van de geneeskunde willen uitoefenen; ten ware een andere verordening die uitoefening zou beperken.

Art. 68 zegt dat niemand anders een medische praktijk mag uitoefenen, tenzij in noodgevallen. Art. 76 stelt de emolumenten van de ordinarij vast op 2200 gulden; die van Gent kregen 2500 gulden. Art. 72 verklaart dat al de hoogleraren van Leuven, Gent en Luik staatsfunctionarissen zijn.

De zorg voor universiteiten in het Zuiden was al vroeg bij Willem I gewekt. Het Kon. Besluit van van 27 september 1815 ⁽²⁾ dat vastlegt dat hier één of meer universiteiten zouden opgericht worden, gaf uiting aan die zorg. Een commissie kreeg opdracht de materie te bestuderen en bij de Koning verslag uit te brengen. Op 18 februari 1816 dient zij haar voorstellen in, en precies een jaar na haar oprichting was het doel bereikt. Zes universiteiten voor een bevolking van nagenoeg vijf miljoen was een ongehoorde weelde. De geneeskunde, in haar geheel, kon er maar goed bij varen ⁽³⁾.

Het Kon. Besluit van 25 september 1816 ruimde meteen tal van betwistingen uit de weg, die voordien gerezen waren nopens de bevoegdheid van de artsen en van diegenen die meenden op een stukje praktijk aanspraak te mogen maken. Het dekreet van 2 augustus 1815 ⁽⁴⁾ had 's konings kopzorgen dienaangaande al voor een deel weggewerkt. En dat van 17 januari 1816 ⁽⁵⁾ loopt vooruit op de uiteindelijke besluiten, want volledige zinsneden van het eerste werden in het laatste onveranderd overgenomen. Men wist dus wat de bedoelingen van de koning waren.

Willems universitaire dekreten voorzien vier verschillende doctorsdiploma's, één voor de interne geneeskunde, één voor de heelkunde, één voor de verloskunde, één voor de farmacie. Het was de academische erkenning van wat voordien gegroeid was, en het bekrachtigt een verworven status. De rechtsgevolgen die hij meebracht, werden in het Kon. Besluit bepaald. Slechts lang nadien zou daarin verandering komen, zowel in het Noorden als in het Zuiden. Maar toen was Willem I al van het koninklijk en wetgevend toneel verdwenen. In het Zuiden gescheidde dat door de wetten van 27 september 1835 en van 15 juli 1849 ⁽⁶⁾.

Hoe dan ook, Willems besluit van 25 september 1816 was een weergaloze zet op het medische schaakbord van zijn land. Het hield de wettelijke bevestiging in van het oeroude principe: alleen bevoegden kunnen, en mogen, een medische praktijk uitoefenen. De koning zorgde ervoor

dat die bevoegdheid in de best mogelijke omstandigheden kon verkregen worden.

Dat het nodig was in te grijpen tegen misbruiken van allerlei beunhazen, die zich o.m. op de boten voor visserij en handelsvaart als chirurg lieten aanmonsteren, kan men afleiden uit de Kon. Besl. van 17 januari 1816 ⁽⁷⁾ en van 28 juni 1816 ⁽⁸⁾. Deze besluiten regelen in de bijzonderheden de bekwaamheidseisen waar moet aan voldaan worden; zij schrijven het benodigde instrumentarium voor, bestraffen de kapiteins die onbevoegden voor de reis opnemen, stellen commissies voor toezicht op de bevoegdheden aan, beloven een beloning voor diegenen die onbevoegdheden aanwijzen, richten eksamens in voor hen die hun bevoegdheid willen bewijzen. Het moet dus nodig geweest zijn om in het gezondheidswezen van de zeevaart de zaken fors aan te pakken.

II

Wanneer de wetenschappelijke opleiding van de artsen in zijn rijk voor de toekomst verzekerd was, lag het voor de hand aan de controle op de uitoefening van het beroep te denken. Men moest streng toezicht houden op alles en op allen die bij de praktijk betrokken waren, want het was gebleken dat de medische stand gauw uit de hand zou lopen.

Naast diegenen die universitair onderwijs genoten hadden, waren er vanouds anderen die patiënten verzorgden of daarbij hulp boden. Er waren diegenen die geneesmiddelen bereidden en verkochten. Er waren de vroedmeesters en de vroedvrouwen met de bakkers. Er waren de militaire artsen en de gezondheidsofficieren. Er was een dooreenwriemelend volkje dat zich rondom het ledikant van de zieken verdrong en dat men best in het oog hield. Het kwam gewenst voor dat de lichamen die voor de volksgezondheid instaan en controle uitoefenen op de gedragingen van de beoefenaren, deze onder het gezag en desnoods onder de dwang van de wet zouden brengen. Personen die van zulke bijzondere voorrechten als de geneeskundigen genieten, moeten onder scherp toezicht staan.

Dit geschiedde in hoofdzaak bij de wet van 12 maart 1818 ⁽⁹⁾, waarvan de voorschriften, sommige aan de tijd gebonden aanpassingen niet te na gesproken, nog geldend zijn. De Raad van State en de Staten-Generaal dekreetten 23 artikelen van een scherpzinnige conciesheid, die heel het gezondheidswezen in een vlot bestuursapparaat samenhiielden (met 61 stemmen tegen 2). ⁽¹⁰⁾

Art. 1 richt Provinciale Geneeskundige Commissies op; hun aantal, werkwijze, financiering zullen door koninklijke besluiten geregeld worden.

Deze commissies onderzoeken en beoordelen, volgens voor te schrijven normen, al diegenen die stadsarts, plattelandsarts, scheepsheelmeester, vroedkundige, apotheker, oogmeester, tandmeester, drogist of kruidenverkoper zijn, of het wensen te worden. Zij moeten waakzaam letten op het uitbreken van besmettelijke en epidemische ziekten, en op elk ogenblik ingrijpen.

De heelmeeesters van het platteland zullen door de Commissies geëksamineerd worden, met het oog op de bijzondere opdrachten in hun werkgebied.

Doctors in de geneeskunde uit de rijksuniversiteiten krijgen volle recht op praktijk. De anderen moeten geëksamineerd worden door de universiteiten. Bekende buitenlanders kunnen ontslagen worden op voorlegging van hun diploma.

De medicinae doctores mogen geen geneesmiddelen afleveren, tenzij op het platteland en slechts voor hun eigen patiënten. Daar er rekening wordt gehouden met de variërende omstandigheden en eisen van een stads- of een plattelandspraktijk, worden de regelen van elk nauwkeurig omschreven. De Commissies moeten de hand

houden aan die tamelijk ingewikkelde lokale situaties met eigen karakter.

Openbare verkopeningen van drogerijen of chemikaliën worden verboden. Vergiften of slaapmiddelen mogen niet afgeleverd worden dan op behoorlijk voorschrift van een arts. Honderd gulden boete staat op de overtreding.

Onbevoegden mogen geen tak van de geneeskunde hoegenaamd uitoefenen; zware geldelijke en lichamelijke straffen worden erop gesteld. Internisten, heekkundigen, verloskundigen en apothekers moeten elk op hun gebied blijven. Een apotheker mag met een arts geen rechtstreekse of zijdelinge verbintenissen aangaan om daaruit enige winst of voordeel te halen; tweehonderd gulden boete daarop, en bij herhaling schrapping van de lijst voor minsten zes maand.

De Provinciale Geneeskundige Commissies mogen verbaliseren, maar zullen de bewijzen van de overtreding aan het openbaar ministerie voor vervolging overmaken.

Dze kaderwet is zeer bondig, doch ze bevat de kwintessens van wat onontbeerlijk is voor een uitstekend toezicht op de algehele bedrijvigheid van allen die bij een tak van de medische praktijk betrokken zijn. Latere koninklijke besluiten zouden de modaliteiten van toepassing bijwerken.

Reeds kort na het verschijnen van de kaderwet van 12 maart 1818 werden ze uitgevaardigd. Die Kon. Besluiten van 31 mei 1818⁽¹⁾ komen, expressis verbis, terug op de bevoegdheden en de plichten van de doctors in de geneeskunde, van de heekmeesters, van de plattelandsartsen, van de verloskundigen, van de apothekers, van de vroedvrouwen, van de drogisten, die nauwkeurig bepaald worden.

Uit een inleidende overweging blijkt dat 's konings bezorgdheid om orde te stellen op de medische praktijk al vroeg gewekt was. Met de bedoeling hem van advies te dienen had zijn besluit nr. 47 van 27 oktober 1815 een commissie ingesteld, ten einde al de wetten en ordonnantiën over de uitoefening van de geneeskunst te ordenen, zowel die uit de zuidelijke als die uit de noordelijke provincies van zijn rijk, en een regeling voor te stellen. De vruchten van die rekapitulatie en herziening werden in bovengemelde koninklijke besluiten uitgewerkt, en voor heel het Rijk geldend verklaard. I

Ad 1 — Aan de Provinciale Geneeskundige Commissie wordt een strikt reglement van inwendige orde voorgeschreven, met samenstelling van bestuur, verkiezing van voorzitter en leden, vergaderingen, bijhouden van naamlijsten van de artsen, boekhouding, visa's van diploma's, visitaties, bekeuringen, toezicht op ziekenhuizen en apotheken, bestrijding van de epidemieën en epizootieën, sanitaire bewaking van de havens, enz...

Ad 2 — Aan de doctors in de geneeskunde wordt voorgeschreven hoe zij in bepaalde gevallen de hulp van een heekmeester moeten inroepen. Zij mogen vaccineren tegen de pokken in elk geval, en moeten de vaccinaties in een journaal inschrijven, ook die welke zij kosteloos verrichten. Het aantal afgelegde huisbezoeken is determinerend voor het bedrag van het honorarium; afstand, tijdstip, hoogdringendheid, konsulten, bijzondere verzoeken worden volgens een speciale tarificering geregeld, enz...

Ad 3 — De taak van de doctors in de heekkunde wordt nauwkeurig aangegeven, te weten alles te behandelen wat aan een ongeval of een uitwendige oorzaak toe te schrijven is, alsook al wat door bijzondere handgrepen of instrumenten kan genezen worden. Wie buiten zijn bevoegdheid treedt, wordt gestraft met boeten of schorsing van het patent. Wanneer het geval een inwendige therapie vereist, moet een doctor in de geneeskunde bijgehaald worden. Levensgevaarlijke operaties mogen niet zonder hulp van een internist of andere chirurgen

verricht worden. Zijn er bij spoedeisende hulp geen kollega's beschikbaar, dan moet de heekkundige de Prov. Geneesk. Commissie daarvan op de hoogte brengen en de redenen van hoogdringendheid uiteenzetten.

De chirurg moet zijn instrumenten bijhouden en kunnen vertonen. Hij moet zich houden aan het vigerend tarief. Zijn leerlingen en assistenten mag hij niet kiezen buiten diegenen die door de Prov. Geneesk. Kom. als dusdanig aanvaard zijn. De chef is verantwoordelijk voor alles wat een leerling of assistent doet, met of zonder zijn medeweten.

Ad 4 — De plattelandschirurgen zijn door bijzondere reglementen gebonden. Hun taak is het de eenvoudige en gewone gevallen te behandelen, benevens enkele interne ziekten, en daartoe de geneesmiddelen voor te schrijven en te verstrekken. Breuk-operaties, steensnede, schedelboring en amputaties mag hij niet verrichten, behoudens hoogdringendheid, en billijk bij de Prov. Gen. Commissie.

Preciese voorschriften worden gesteld in zake het in voorraad houden van verbanden, instrumentarium, vergiften en verdovende middelen. Men moet een exemplaar van de lokale farmakopee in huis hebben. De recepten moeten leesbaar zijn en met inkt geschreven. Boekhouding van hun werkzaamheid en controle op de handelingen van assistenten en helpers is verplicht.

Ad 5 — De doctor in de verloskunde is bevoegd voor elke soort verlossing, de eenvoudige en de ingewikkelde. Hij mag aan een barende zijn hulp niet weigeren, door zijn houding of zijn woorden geen onrust inboezemen, geen onbescheiden vragen stellen, niemand dreigen te verlaten, geen overbodig vertoon maken om het honorarium op te drijven. Hij moet overal bereikbaar zijn. Schuldige of nalatige bakkers zal hij aanklagen. Jaarlijks in de maand januari brengt hij verslag uit over de zware gevallen. Wanneer een vrouw in partu sterft vóór zij verlost is, zal hij de Prov. Gen. Komm. omtrent alle omstandigheden op de hoogte brengen.

Ad 6 — De vroedvrouwen zijn slechts bevoegd voor de normale verlossingen. Hun wordt bescheidenheid en voorzichtigheid in woorden, gebaren en daden op het hart gedrukt. Voorts staan zij onder de controle van de Prov. Gen. Commissie, en voor moeilijke of gevaarlijke gevallen moeten zij de hulp van een bevoegd verloskundige inroepen.

Ad 7 — De apothekers staan onder streng toezicht voor het verkopen, het opbergen, het bewaren, het bereiden en het boekhouden. De nog vigerende plichtenleer voor het uitoefenen van het farmaceutenberoep, vindt haar oorsprong in het Kon. Besluit van 31 mei 1818, en zeer weinig is daarin veranderd.

Ad 8 — De drogisten moeten zich beperken tot het verkopen van drogerijen, specerijen, verfwaren, chemicaliën met uitsluiting van diegene die men alleen als geneesmiddelen gebruikt. Zij mogen geen recepten bereiden noch simplicia mengen. Zij moeten zorgen dat de produkten die zij te koop bieden van goede kwaliteit zijn; indien zijzelf door de grossiers bedrogen worden, mogen zij dit niet inroepen om zich te verschonen. Al de produkten moeten nauwkeurig van etiketten voorzien zijn, en ten allen tijde moet aan de toezieners van de Prov. Gen. Commissie voor controle toegang tot de officina's verleend worden. De vergiften die zij in bewaring mogen houden, worden opgesomd en moeten op duidelijke wijze een label met de vermelding « sterk vergift » dragen, zij mogen niet afgeleverd worden zonder de geschreven eigenhandige naamtekening van een arts of apotheker.

Alle beoefenaren moeten vóór het aanvaarden van hun ambt, in de handen van de voorzitter der Prov. Geneesk.

Kommissie de voorgeschreven eed afleggen. Zij verbinden zich ertoe hun beroepsplichten nauwgezet en volgens de wettelijke voorschriften na te leven, en de zwiijplicht te onderhouden over alle zaken die hun tijdens de uitoefening van hun beroep ter kennis zijn gekomen.

Niemand kan ontkennen dat al wie ten dienste stond van de patiënten, door het strakke keurslijf van die wetten en dekreten niet in een sterk gedisciplineerd structureel patroon geprangd werd. Van een ongecontroleerde vrijheid is geen sprake. De vrijheid van diagnose en van behandeling wordt nergens aangetast, doch het professionele status wordt in administratief en juridisch opzicht binnen enge en goed bepaalde grenzen scherp in het oog gehouden.

Willems gezondheidsbeschermende wetten vertonen duidelijk het karakter van een staatsinmenging, en zullen de medische beunhazen en prutsers tot inbinden gedwongen hebben, maar tevens een bijzonder gunstige beschikking voor de zieken geweest zijn.

Zelfs de artiest-veeartsen, en diegenen onder hen die uit het Rijkslandbouwfonds gesalarieerd werden, kregen met het Kon. Besluit van 12 mei 1819 hun opdrachten, werkmodes, beroepsplichten, honoraria enz., tot in de punten voorgeschreven. (12) Voor het snijden van een stier of hengst bv. ontvangen zij drie gulden, maar als het dier tijdens de operatie of kort daarna sterft, moet niets betaald worden. Ook dat beroep staat onder toezicht; o.m. is de vestiging aan strenge regelen gebonden en de veeartsen kunnen door de regering uitgezonden worden naar plaatsen waar er geen gevestigd zijn. Bij nadere ontleding van de voorschriften ontkomt men niet aan de indruk dat de zorg voor de volksgezondheid, meer dan wat anders, bij de strakke reglementering van de veterinaire bedrijvigheid voorgezeten heeft.

Dit is in het bijzonder van belang bij zware epidemieën en epizootieën, zoals de vaak voorkomende hondsdolheid waar mens en dier gelijkelijk aan blootstaan, en bij zoveel andere situaties die de openbare hygiëne in de plattelandsgemeenschappen bedreigen, en waarvan de oorzaken in de zoösfere gelegen zijn.

In sommige provincies van het Koninkrijk liet de chirurgische en verloskundige verzorging van de bevolking veel te wensen over, vooral in het Zuiden waar de Franse Republiek de aloude Leuvense universiteit had gesloten, zoals zij dat ook met haar eigen universiteiten had gedaan. Om de precare situatie te verhelpen nam het keizerrijk zijn toevlucht tot de oprichting van zogenaamde «écoles de médecine et de chirurgie» onder meer te Antwerpen, te Brussel, te Gent en te Luik. Het daarin verstrekte onderwijs stond niet op universitair niveau, en de eksamens waren navenant. In de noordelijke provincies lag de situatie enigszins anders.

Bij zijn troonsbestijging erfde Willem I die hachelijke achterstand, en de oprichting van drie universiteiten met een volwaardig academisch programma, had de toestand niet op één dag ten goede veranderd. Noodzaak was het te varen met de roeispanten waarover men beschikte.

Echo's daarvan vindt men in het Kon. Besluit van 6 januari 1823 dat het reglement en de organisatie van de kweekscholen voor heelkundigen en vroedvrouwen nauwkeurig aangeeft. (13) In hoofdzaak poogde het te voorzien in de behoeften van het platteland dat van bevoegde academische artsen verstoken was, omdat dezen zich liefst in de steden gingen vestigen.

Zich steunend op velerlei adviezen en rapporten, vaardigt de koning bij dekreet uit dat de provincies er moeten voor zorgen dat er ten minste één vroedvrouw zij in elke stad of gemeente, en dat geen heelmeester of vroed-

vrouw zich mogen vestigen zonder een eksamen afgelegd te hebben.

De reeds bestaande medische scholen worden gehandhaafd, als zij hun onderwijs aanpassen aan de voorschriften en lesroosters; nieuwe scholen mogen opgericht worden waar het nodig is, doch moeten bij een openbaar ziekenhuis aangesloten zijn.

De scholen staan onder toezicht van de Prov. Gen. Kommissies die de leerlingen aanvaarden of weigeren, hun studie en gedrag nagaan, de eksamens afnemen. Het onderwijs wordt er gegeven in de landstaal, door academisch gediplomeerden; deze moeten ook praktisch onderricht verstrekken. De cursus loopt over vier jaar voor de heelmeesters, over twee jaar voor de vroedvrouwen. Programma, aantal lesuren, lichamelijke geschiktheid, verstandelijke ontwikkeling, logies, schoolgeld, eed enz. worden in detail geregeld. Na het geslaagd eindeksamen wordt een verloskundig traktaat in de moedertaal als beloning naar huis meegegeven. Niets wordt vergeten of veronachtzaamd, om het onderricht zo degelijk en zo aantrekkelijk mogelijk te maken.

Het Kon. Besluit van 15 januari 1826 (14) brengt een wijziging aan op voorgaand besluit, ten einde een vlotte werking van de scholen en hun aansluiting bij een openbaar ziekenhuis te waarborgen. De Prov. Gen. Kommissie krijgt een grotere bevoegdheid ter zake, om de vestiging van scholen in kleinere steden te vergemakkelijken.

III

Een van koning Willems belangrijkste besluiten voor de beveiliging van de volksgezondheid is dat op de vaccinatie van 18 april 1818. (15)

Het gaat er van uit dat de inenting van de koepokken een onbesproken nuttige werkwijze is, zodat de generalisering gewenst en noodzakelijk voorkomt. Het voert de verplichting tot vaccineren in voor al diegenen die op enigerwijze hulp ontvangen uit de openbare fondsen. Hun kinderen moeten gevaccineerd worden, tenzij ze door een natuurlijk proces of door een voorafgaande variorisering tegen de menselijke pokziekte al immuun geworden zijn. Aan de besturen wordt de verplichting opgedragen de armlastige kinderen binnen de zes maand in te enten.

Besturen die op eigen beurs bestaan, worden dringend uitgenodigd hetzelfde te doen. Ook de speelschooltjes en die schooltjes en winkeltjes waar men leert naaien en breiden (art. 6), worden aan de vaccinatiedwang onderworpen.

De doktoren en de heelmeesters moeten kosteloos verstrekte registers aanleggen en bijhouden, waarin de vaccinatie met haar verloop opgetekend wordt. De gemeentebesturen moeten voor de goede afwikkeling zorgen. Jaarlijks worden in elke provincie gouden penningen uitgereikt ter waarde van 50 gulden, aan de artsen die meer dan honderd kosteloze inentingën verricht hebben.

De Prov. Gen. Kommissies moeten de entstof verstrekken en altijd over een voorraad beschikken, en voorts zullen zij alles doen om de vaccinatie te propageren zodat er geen stad, geen gemeente, geen dorp of gehucht is waar men niet kosteloos gevaccineerd wordt. De huizen waar gevaccineerd wordt, staan onder de speciale bewaking van de gemeente, en moeten buiten de woonkwartieren gelegen zijn. Wanneer een pokkenepidemie uitbreekt, wordt de overheid onmiddellijk gewaarschuwd ten einde de passende maatregelen en voorzorgen te nemen.

Men kan bezwaren opperen tegen de diskriminatie die alleen de behoeftigen en armlastigen de vaccinatiedwang oplegt. Maar anderzijds kan men niet onverschillig zijn

voor de bedenking dat precies die behoeftigen het eerst de weldaden van de vaccinatie zullen ondervinden en aldus de weg banen tot de algemene aanvaarding van de immunisering. Overigens werd de vaccinatie onder de welgestelden, die ervoor konden betalen, vlot aanvaard en regelmatig verricht.

Het kaderbesluit van 1818 heeft op de evolutie van de pokken in het Verenigd Koninkrijk een grote invloed gehad; epidemieën kwamen nog voor, doch slechts op die plaatsen en onder die personen die aan de vaccinatie-dwang ontsnapten. Hoe nauwer het net in de daaropvolgende jaren toegehaald werd, hoe minder epidemieën uitbraken.

Ook in het leger werd de vaccinatie opgelegd door het Kon. Besluit van 1 februari 1821, waarbij de officieren verplicht worden die manschappen van hun korps op te sporen, welke in de termen vallen om te moeten worden gevaccineerd. Wie weigerde zich te onderwerpen aan de voorschriften tot vaccinatie of revaccinatie werd, krachtens artikel 27 van het tuchtreglement (uit 1815, maar nog altijd in België van kracht), disciplinair gestraft.

De vaccinatiedwang heeft zowel in Nederland als in België een lange en bewogen geschiedenis gehad. Voor dit laatste land werd de verplichting slechts algemeen gemaakt en elke diskriminatie opgeheven door het Regentsbesluit van 6 februari 1946; en in het Belgisch leger nog eens expliciet door de wet van 8 maart 1962 met Kon. Besluit van uitvoering i.d. 20 juni 1962. Inmiddels is de variola uit Nederland en België praktisch verdwenen.

Omdat er betwistingen gerezen waren over de kosten die met de vaccinatie verbonden waren, regelt het Kon. Besluit van 25 januari 1824 enkele geschilpunten. ⁽¹⁶⁾ Het algemeen besluit luidt: de kosten voor algemeen belang alleen worden door de schatkist vergoed; die van minder belang vallen ten laste van de provincies en de gemeenten. Aldus worden de erepenningen ter beloning van honderd kosteloze inentingën voort door de schatkist bekostigd. Voorzorgsmaatregelen om de besmettelijke ziekten, die zouden kunnen voortspruiten als het gevolg van een schipbreuk op de stranden van het koninkrijk, eveneens. Van 1824 af zal de begroting van de betrokken steden en gemeenten daarvoor moeten instaan, als de gemeente over voldoende geldmiddelen beschikt, zal de provincie het doen.

IV

Willems voornaamste gezondheidsbeschermende wetten vallen in de eerste jaren van zijn regering: 1816 de reorganisatie van het universiteitswezen in het zuiden met de oprichting van medische fakulteiten, 1818 de oprichting van de Provinciale Geneeskundige Kommissies, 1818 de invoering van de vaccinatieplicht.

Wat van 1820 tot 1830 voorwerp van koninklijke besluiten was, kan slechts als de afwerking en de voltooiing van de grote legislatieve maatregelen uit de voorgaande jaren beschouwd worden.

Het gebruik en het verhandelen van medicinale produkten zijn, in alle landen en in alle tijden, aanleiding tot en vlotte objekten van beetnemen geweest. De beste bedoelingen van de wetgever ten spijt, moesten bestendig korrekties aangebracht worden.

Het Kon. Besluit van 10 oktober 1824 moest al voorzorgsmaatregelen nemen tegen de verkoop, de vervalsing, het bederf van geneesmiddelen, o.a. diegene die van gestrande, gezonken of aan de ketting gelegde schepen voortkomen. Dat van 18 april 1825 lost de moeilijkheden op, gerezen met de artsen die medicijnen aan hun zieken verstrekken. Apotekersprerogatieven! Het definieert beter de aard van de vergiften en van de verdovende middelen, en regelt de verkoop van geneesmiddelen die voortaan

niet geschieden mag zonder het medeweten en zonder de controle van de Prov. Gen. Kommissie. ⁽¹⁷⁾

Touwtrekken tussen artsen bij het dingen naar betrekkingen, hoe schijnbaar onbeduidend ook, moest door innenging van hogerhand in banen van billijkheid geleid worden. Zo regelen de Kon. Besluiten van 2 februari 1824 ⁽¹⁸⁾ en van 2 april 1829 ⁽¹⁹⁾ de benoemingsvormen van de armenartsen bij de gemeentebesturen, de Prov. Gen. Kommissies, de regentieraden, benevens de aanstelling van geneesheren in de weldadigheidsgestichten, enz... De Koning bepaalt het salaris, stelt vast onder welke voorwaarden een arts benoemd, geschorst of gewraakt kan worden, in de grote zowel als in de kleine centra die voor een eigen geneesheer niet kunnen betalen.

De grote zorg die moet voorzitten luidt: de arme patiënt moet alle passende zorgen kunnen ontvangen. Het was een van de door de Franse Revolutie geproklameerde humanitaire motieven, die de despotische Willem I ook tot de zijne had gemaakt.

*

Wie de vergelijking opmaakt tussen de sanitaire situatie die Willem I had aangetroffen op het ogenblik dat hij in 1814 de soevereiniteit over het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden toegewezen kreeg, en vier jaar later, in 1818, toen hij zijn laatste gezondheidsbevorderend besluit uitvaardigde zal tot de konklusie komen dat de vorst de grondvesten gelegd had voor een efficiënte gezondheidspolitiek.

Dat te hebben gedaan is het voornaamste kenmerk van de maatregelen die zijn stempel dragen, en die zijn regering hebben getekend. De sanitaire situatie van zijn onderdanen was voor jaren beveiligd, en de regeringen van de toekomst hadden alleen naar hetzelfde patroon voort te werken.

Wat we ons in het begin hebben afgevraagd of de Koning de tekenen van de nieuwe tijd begrepen had, of hij iets waarlijk nieuws in goed uitvoerbare wetten en verordeningen zou neerschrijven, en of hij op een radicale manier orde op 's lands medische zaken zou stellen, moet met een overtuigend «ja» beantwoord worden.

Willem I had de situatie juist beseft, hij heeft zich goed laten voorlichten en onmiddellijk de passende maatregelen getroffen. De dringende eerst. Na vier jaar was zijn land uitgerust met de noodzakelijke instellingen.

De kaderwetten die aan deze instellingen het aanzijn gaven, zijn meer dan anderhalve eeuw overeind gebleven. Zij werden slechts aangevuld door wat de wetenschappelijke geneeskunde aan nieuwe aanwinsten had bijgebracht. De medische fakulteiten van anno 1816 bestaan nog en leven verrijkt voort in groter aantal, met moderne instituten en academische ziekenhuizen. De Provinciale Geneeskundige Kommissies zijn springlevend, en werken precies op dezelfde manier en met dezelfde opdrachten die Willem I hun schonk. Ministeries van Volksgezondheid hebben er niets aan veranderd. De vaccinatiedwang is meer dan ooit aktueel, na de pokken heeft de polio-myelitis er zich moeten bij neerleggen ⁽²⁰⁾. Inmiddels werd de vaccinatie tegen zoveel andere ziekten een graag aanvaarde behandeling.

Zij die Willem in al die aangelegenheden van advies gediend hebben, waren uitstekend geïnspireerd. Wie zij waren, moge het voorwerp worden van voortgezette studie en vorsing in de archieven. Aan de vruchten kent men de boom, en de appel valt niet ver van de stam.

De gezondheidswetten van Willem I zijn het werk geweest van een groot wetgever. Hun voornaamste kenmerk was: niet ingewikkeld te zijn.

- (1) A. Delebecque - *Pasinomie* 1816, II Ser., nr. 3, 400
- (2) *Pasinomie*, II ser. nr. 2, 368
- (3) G. Sanders in *Rijksuniversiteit Gent 1817-1967*, Uitg. RUG, 1967, 9-13.
- (4) *Pasinomie* II ser. nr. 3, 17.
- (5) *Pasinomie* loc. cit. 17.
- (6) L. Beckers. *L'Enseignement supérieur en Belgique*, Brussel 1904, 3.
- (7) *Pasinomie*, II ser., nr. 3, 16, 17.
- (8) *Pasinomie*, loc. cit. 123.
- (9) *Pasinomie* II, serie, nr. 4, 343; *Staatsblad v. h. Konink. Nederlanden* 1818, nr. 16.

- (10) *Pasinomie* ibid., voetnoot.
- (11) *Pasinomie*, ibid, 427, 432, 434, 435, 438, 439, 441, 442.
- (12) *Pasinomie* II serie, nr. 5, 228.
- (13) *Pasinomie* II serie, nr. 7, 252.
- (14) *Pasinomie*, II serie, nr. 8, 386.
- (15) *Pasinomie*, II serie, nr. 4, 404 en 463; *Staatsblad Kon. Nederl.* 1818, nr. 20.
- (16) *Pasinomie* ibid. nr. 7, 459.
- (17) *Pasinomie*, II serie, nr. 8, 109 en 243.
- (18) *Pasinomie* II serie, nr. 9, 274.
- (19) *Pasinomie* II serie, nr. 9, 431.
- (20) Wat België betreft bij Regent. Besl. van 6 februari 1946, en Kon. Besl. van 26 oktober 1966.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 14 juni 1971.

Voorzitter : M. C. Louveaux.

Raadshren : M.M. P. Trousse, A. Ligot, Ph. Capelle (Verslaggever) en J. Closon.

Advocaat-generaal : M. L. Depelchin.

1. **Cassatie. — Bevoegdheid. — Voorziening in het belang van de wet. — Vonnis van de arrondissementsrechtbank.**
2. **Arrondissementsrechtbank. — Samenstelling. — Procureur des Konings.**

1. Het Hof van Cassatie neemt kennis van de voorziening van de Procureur-generaal bij het Hof, waarbij in het belang van de wet cassatie gevorderd wordt van een vonnis van de arrondissementsrechtbank, dat strijdig is met de procesvormen en dat niet het voorwerp is geweest van de voorziening waarvan sprake in art. 642 Ger. Wb.

2. Als noch uit het vonnis noch uit enig processtuk blijkt dat de Procureur des Konings aanwezig is geweest ter terechtzitting van de arrondissementsrechtbank waarop de debatten hebben plaats gehad en het vonnis is gewezen, terwijl toch volgens art. 641, lid 2, Ger. Wb., de arrondissementsrechtbank geen uitspraak kan doen dan na het advies van het openbaar ministerie te hebben gehoord, is die rechtbank wengens de afwezigheid van het openbaar ministerie niet wettelijk samengesteld.

Voormelde wetsbepaling is toepasselijk, zonder dat er een onderscheid moet worden gemaakt naar gelang de arrondissementsrechtbank werkelijk uitspraak doet over de bevoegdheid of er zich toe beperkt de verwijzing van de zaak niet ontvankelijk te verklaren.

De Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie in de zaak van P.V.B.A. E. J. Y. Agneessens tegen Borzée.

Gelet op de vordering van de Procureur-generaal bij dit Hof, overeenkomstig de artikelen 612, 1089 tot 1091 en 1117 van het Gerechtelijk Wetboek, welke vordering luidt als volgt :

* * *

« Aan de tweede kamer van het Hof van Cassatie :

« De ondergetekende Procureur-generaal heeft de eer, overeenkomstig de artikelen 612, 1089 tot 1091 en 1117 van het Gerechtelijk Wetboek, in het belang van de wet aan het Hof aangifte te doen van het vonnis dd. 10 februari 1971 door de arrondissementsrechtbank te Nijvel gewezen inzake de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid « Entreprises E. en J. Y. Agneessens » tegen Borzée.

De personenvennootschap met beperkte aansprakelijk-

heid « Entreprises E. en J. Y. Agneessens » heeft op 24 november 1970 Borzée vóór de vrederechter van het kanton Nijvel gedagvaard tot betaling van een factuurbedrag.

Na te hebben vastgesteld dat noch Borzée noch enige andere persoon in diens naam waren verschenen, wees de vrederechter van het kanton Nijvel bij vonnis van 16 november 1970 erop dat de eisende partij haar maatschappelijke zetel had te Genval en dat verweerder zijn woonplaats had te Brussel, besliste dat krachtens artikel 630 van het Gerechtelijk Wetboek verweerder verondersteld was de bevoegdheid af te wijzen van de rechter voor wie de zaak aanhangig was, overwoog dat het beding waarbij de bevoegdheid aan de rechtbanken te Nijvel werd opgedragen, vanaf de 1ste november 1970 onduidelijk was, vermits er sindsdien vijf kantonrechtters waren die kennis namen van handelszaken en « normaal de vrederechter van het kanton Waver bevoegd was ». Op grond hiervan verklaarde de vrederechter van het kanton Nijvel zich onbevoegd om kennis te nemen van de zaak en verwees deze naar de arrondissementsrechtbank te Nijvel.

Bij vonnis van 10 februari 1971 stelde deze rechtbank vast enerzijds dat de verwijzing naar de arrondissementsrechtbank in het onderhavig geval gegrond was op art. 630 van het Gerechtelijk Wetboek en dus niet « veroorzaakt was door het feit dat de feitenrechter had geoordeeld dat hij ambtshalve een middel afgeleid uit zijn bevoegdheid, moet opwerpen » en anderzijds dat, daar de eisende partij de verwijzing van de zaak naar de arrondissementsrechtbank niet had gevorderd, zoals wordt bepaald bij artikel 639 van het Gerechtelijk Wetboek, de feitenrechter uitspraak moest doen over zijn bevoegdheid, wat hij heeft gedaan. Dientengevolge besliste hij dat er ter zake geen aanleiding bestond tot verwijzing en verklaarde hij de verwijzing niet ontvankelijk.

Noch uit het vonnis, noch uit enig ander processtuk blijkt dat de Procureur des Konings aanwezig is geweest ter terechtzitting van de arrondissementsrechtbank waarop de debatten hebben plaats gehad en het vonnis is gewezen, terwijl, krachtens artikel 641, lid 3, van het Gerechtelijk Wetboek volgens hetwelk de arrondissementsrechtbank geen uitspraak kan doen dan na het advies van het openbaar ministerie te hebben gehoord, die rechtbank wengens de afwezigheid van het openbaar ministerie niet wettelijk is samengesteld.

Die wetsbepaling is toepasselijk, zonder dat er een onderscheid moet worden gemaakt naar gelang de arrondissementsrechtbank werkelijk uitspraak doet over de bevoegdheid of er zich toe beperkt de verwijzing van de zaak niet ontvankelijk te verklaren.

Het aangegeven vonnis schendt dus de artikelen 138, lid 2, 150 en 641, lid 3 van het Gerechtelijk Wetboek. Dit vonnis is niet het voorwerp geweest van de voorziening waarvan sprake is in artikel 642 van genoemd wetboek.

Om die redenen,

Vordert ondergetekende Procureur-generaal dat het het Hof gelieve in het belang van de wet het aangegeven vonnis van 10 februari 1971 van de arrondissementsrechtbank te Nijvel te vernietigen; te bevelen dat van zijn arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing.

Brussel, de 25 mei 1971.
Voor de Procureur-generaal,
De advocaat-generaal
(get.) Depelchin ».

Het Hof,

* * *

Met overneming van de redenen van voornoemde vordering, vernietigt, doch enkel in het belang van de wet, het aangegeven vonnis dat op 10 februari 1971 gewezen is door de arrondissementsrechtbank te Nijvel;

Beveelt dat van het thans gewezen arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigd vonnis.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 21 december 1970.

Afdelingsvoorzitter : M. J. Perrichon.
Raadsheren : M.M. P. Trousse, A. Ligot, Ph. Capelle
(verslaggever) en Closon.
Advocaat-generaal : M. L. Depelchin.

1. Verjaring in strafzaken. — Stuiting. — Strafvordering. — Proces-verbaal waarin de uitvoering van een onderzoeksverrichting wordt vastgesteld.

2. Verkeer. — Voorrang. — Uit een stationeerplaats komen. — Dwarsweg langs een parkeerruimte.

1. De verjaring van de straffordering wordt gestuit door het toesturen aan de ambtenaar van het openbaar ministerie van een proces-verbaal waarin de uitvoering van de door hem bevolen onderzoeksverrichting wordt vastgesteld.

2. Al loopt een dwarsweg langs een parkeerruimte en ook al is het nodig hem te gebruiken om er toegang toe te hebben of ze te verlaten, toch maakt hij niet noodzakelijk deel uit van de parkeerruimte maar kan hij een voor het normale verkeer van al de bestuurders bestemd gedeelte van de openbare weg zijn.

Goemaere t./ Desmet.

Gelet op het bestreden vonnis, op 4 april 1970 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Brussel;

1. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing gewezen :

a) over de straffordering ingesteld tegen verweerder :
Overwegende dat, vermits eiser geen hoedanigheid heeft om een cassatieberoep tegen deze beslissing in te stellen, de voorziening niet ontvankelijk is ;

b) over de straffordering ingesteld tegen eiser :
Overwegende dat, in zover het vonnis eiser vrijspreekt van de telastlegging gegrond op artikel 12, 3° van het Wegverkeersreglement, de voorziening niet ontvankelijk is bij gebrek aan belang ;

Over het eerste middel afgeleid uit de schending van artikel 68 van het koninklijk besluit van 16 maart 1968 tot coördinatie van de wetten betreffende de politie over het

wegverkeer en 22, 23 en 25 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het wetboek van straffordering, zoals gewijzigd bij de wet van 30 mei 1961,

doordat het bestreden vonnis eiser heeft veroordeeld tot een geldboete van 50 fr. wegens een op 28 juni 1968 gepleegde inbreuk op artikel 16-1 van het koninklijk besluit van 14 maart 1968 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, terwijl het vonnis, na vastgesteld te hebben dat de verjaring van de straffordering regelmatig werd gestuit door daden van onderzoek of van vervolging verricht binnen de termijn van één jaar vanaf die datum en onder meer door het proces-verbaal nr. 1805 van de politie van Brussel, eerste afdeling (stuk 7 van het dossier) gedagtekend 3 april 1969, diende vast te stellen, bij ontstentenis van elke andere akte waardoor de verjaring na deze datum op geldige wijze gestuit werd, dat de verjaring op 2 april 1970 te middernacht ingetreden was, en derhalve eiser niet kon veroordelen op 4 april 1970 ;

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt dat de verjaring van de straffordering gestuit werd niet op 3, maar wel op 4 april 1969, door het toesturen op die datum aan de ambtenaar van het openbaar ministerie van een proces-verbaal waarin de uitvoering van de door hem bevolen onderzoeksverrichting werd vastgesteld ;

Overwegende echter dat overeenkomstig de artikelen 22, 23 en 25 van de wet van 17 april 1878, bedoeld in het middel en zoals gewijzigd bij de wet van 30 mei 1961, de verjaring van de straffordering, bij ontstentenis van stuiting, op 3 april 1970 ingetreden was ;

Overwegende dat onder die voorwaarden, het middel gegrond is ;

2. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke rechtsvorderingen ingesteld door eiser tegen verweerder en door deze tegen eerstgenoemde ;

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt dat de door verweerder tegen eiser ingestelde rechtsvordering tijdig werd ingesteld ;

Over het tweede middel afgeleid uit de schending van de artikelen 16-1 en 17 van het Wegverkeersreglement, 1382 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet, doordat het bestreden vonnis eiser veroordeelt tot een geldboete van 50 fr., tot de betaling van een bedrag van 8.200 fr. alsmede tot de vergoedende intresten vanaf 28 juni 1968, de gerechtelijke intresten en de kosten, en zich niet bevoegd verklaart om kennis te nemen van de burgerlijke rechtsvordering door eiser tegen verweerder ingesteld, na laatstgenoemde te hebben vrijgesproken, op grond dat « met betrekking tot De Smet dient te worden nagegaan of deze een manoeuvre heeft verricht door de dwarsweg te gebruiken achter de tweede parkeerruimte ; zo deze dwarsweg aan beide kanten voorzien is van parkeerplaatsen, deze niettemin een aansluiting blijven tussen de tweestrookse en de driestrookse rijbaan, welke aansluiting voor normaal verkeer wettelijk gebruikt wordt door andere weggebruikers dan door die welke de parkeerplaats verlaten ; ten deze De Smet dus geen manoeuvre in de zin van artikel 17 van het wegverkeersreglement heeft verricht en het tegen hem door de eerste rechter ten laste gelegd feit niet bewezen is gebleven ; de aanrijding heeft plaats gehad ter hoogte van de verbinding van de driestrookse rijbaan met de bovenvermelde aansluiting ; op die plaats de regels betreffende de voorrang van rechts toepasselijk zijn ; Goemaere doorgang diende te verlenen aan het van rechts komende voertuig van De Smet ; Goemaere, door deze verplichting niet na te komen, artikel 16-1 van het wegverkeersreglement heeft overtreden »

terwijl de voor het parkeren bestemde ruimte van de openbare weg niet beperkt is tot ieder gedeelte van de voor een voertuig beschikbare grondruimte, maar eveneens de doorgangen tussen deze gedeelten omvat, langswaar men er toegang toe heeft of deze kan verlaten, zonder zich evenwel uit te strekken tot het gedeelte van de openbare weg dat bestemd is voor het normaal verkeer langs het als parkeerruimte aangelegde gedeelte; terwijl het bestreden vonnis derhalve niet kon beslissen, zonder artikel 17 van het wegverkeersreglement te schenden, dat verweerder geen manoeuvre in de zin van deze wetsbepaling verrichte, onder de enkele beschouwing dat deze dwarsweg, «eveneens een aansluiting is tussen de tweestroomse en de driestroomse rijbaan, welke aansluiting voor normaal verkeer wettelijk gebruikt wordt door andere weggebruikers dan die welke de parkeerplaats verlaten», welke reden geenszins impliceert dat genoemde dwarsweg een voor het normaal verkeer bestemd gedeelte van de openbare weg is (schending van alle in het middel bedoelde bepalingen, met uitzondering van artikel 97 van de Grondwet);

terwijl het bestreden vonnis bovendien niet antwoordt op het in conclusie regelmatig aangevoerde middel waarbij eiser beweerde dat niet te betwijfelen valt dat de door De Smet tussen de twee rijen geparkeerde wagens gevolgde doorgang, juist bestaat uit «de doorgangen tussen de gedeelten van de voor een voertuig beschikbare grondruimte, langswaar men er toegang toe heeft of deze kan verlaten»; terwijl het tevens op zijn minst onmogelijk is uit de redenen van de beslissing af te leiden of de rechter beschouwd heeft dat de door verweerder gebruikte dwarsweg een doorgang was tussen de gedeelten van de voor een voertuig beschikbare grondruimte, langswaar men er toegang toe heeft of deze kan verlaten, tevens een voor het normaal verkeer bestemde gedeelte van de openbare weg, wat bovendien tegenstrijdig zou zijn, ofwel dat deze dwarsweg geen dergelijke doorgang was, ofwel nog dat en hoewel zijnde een dergelijke doorgang, dit niet naar recht volstaat om voor het stationeren te worden bestemd, vanaf het ogenblik dat hij gebruikt wordt ten behoeve van het normale verkeer; terwijl dus deze dubbelzinnigheid in de redenen gelijk staat met het ontbreken van motivering en artikel 97 van de Grondwet schendt:

Overwegende dat, bij de in het middel gekritiseerde beschouwingen, die berusten op de bijzondere plaatsgesteldheid en waarin onder meer gesteld wordt dat de door verweerder gevolgde doorgang «wettelijk» gebruikt is voor het «normaal» verkeer door «andere weggebruikers dan die welke de parkeerplaats verlaten», het vonnis impliciet maar zeker vaststelt dat genoemde dwarsweg, al loopt hij langs een parkeerruimte en ook al is het nodig hem te gebruiken om er toegang toe te hebben of deze te verlaten, geen deel uitmaakt van de parkeerruimte maar een voor het normale verkeer van al de bestuurders bestemde gedeelte van de openbare weg is;

Dat deze noch tegenstrijdige noch dubbelzinnige overwegingen passend op de in het middel overgenomen conclusie van eiser antwoorden, door ze tegen te spreken;

Dat derhalve het middel feitelijke grondslag mist;

Overwegende dat de kosten van de strafvordering die tegen eiser is ingesteld, ten laste van de Staat dienen te blijven;

Om die redenen,

vernietigt het bestreden vonnis, doch slechts in zover het eiser tot een straf en in de kosten van de strafvordering veroordeelt;

Verwerpt voor het overige de voorziening;

Beveelt dat van onderhavig arrest melding zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt eiser in de helft van de kosten en laat de overige kosten ten laste van de Staat;

Zegt dat er geen reden bestaat tot verwijzing.

NOOT. — De verkeersveiligheid vereist dat ten allen tijde en onmiddellijk elke weggebruiker zijn rechten en verplichtingen moet kunnen afleiden uit objectieve gegevens, ongeacht elke persoonlijke kennis van de plaatsgesteldheid.

Een autobestuurder die een openbare weg volgt kan veronderstellen dat hij over de voorrang beschikt wanneer hij een andere weggebruiker ziet opdagen uit een parkeerruimte.

Het Hof van Cassatie heeft dit zeer duidelijk gezegd in verschillende arresten (Cass., 19 november 1965, Pas., 1966, I, 377. — Cass., 14 september 1964, Pas., 1965, I, 33).

Moeilijker wordt het echter wanneer een weggebruiker opdaagt uit een doorgang die langs een parking loopt en die toegang verstrekt tot die parking, maar die ook kan gebruikt worden door andere personen.

Het bovenstaand arrest zegt dat zulke weg géén deel uitmaakt van de parkeerruimte en dus moet aanzien worden als een voor het verkeer van alle bestuurders bestemd gedeelte van de openbare weg.

De vraag die de automobilist zich dus moet stellen is de volgende: maakt de weg die ik volg deel uit van een parkeerruimte of niet.

Is het antwoord ja, dan moet hij artikels 17 en 18 naleven en de voorrang verlenen. Is het antwoord neen, dan gaat het om een gewone openbare weg en dan moeten de algemene regels van de voorrang nageleefd worden.

Zie nog over het begrip stationeerplaats: Cass., 24 augustus 1967, R.W. 1967-68, 743.

Henri Persoons.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Komer. — 4 februari 1972.

Voorzitter : M. Paës.

Raadsheren : M. Grenez, en Delva.

Advokaten : Mrs. F. Erdman en Van Cauwelaert de Wyels.

Gerechtelijk wetboek. — Hoger beroep. — Termijn van verschijning.

De termijn bedoeld in artikel 1057 van het Ger. Wb., waarvan de duur niet gepreciseerd wordt is bij toepassing van artikel 1042 G. W. deze van artikel 707 G. W. De gewone termijn van dagvaarding is een minimum-termijn, zodat wanneer aan de beklaagde in hoger beroep 8 dagen gelaten wordt om te verschijnen of om haar verklaring van verschijning te doen, de akte van beroep op dit punt regelmatig is.

C. t. / R.T.T.

Gezien de door de wet vereiste processtukken, onder meer het aangevochten vonnis, waarvan geen betekenisakte wordt voorgebracht, en het verzoekschrift waarbij hoger beroep wordt ingesteld, op 12 augustus 1970 ter griffie van het Hof nedergelegd;

Overwegende dat voormeld verzoekschrift, wat de vermelding van de termijn voor de verschijning van gedaagde in hoger beroep betreft, als volgt opgesteld is : « is gehou-

den binnen de vertien dagen na de kennisgeving van dit verzoekschrift door de griffier, verklaring van verschijning te doen... » ;

Overwegende dat artikel 1057 van het Gerechtelijk Wetboek, rekening houdend met de twee voor de dagvaarding in hoger beroep geregelde mogelijkheden, onder meer eist dat de akte van beroep, naar gelang van het geval, hetzij de termijn van verschijning, hetzij de plaats, de dag en het uur ervan zou vermelden ;

Overwegende dat bewuste termijn, waarvan de duur in artikel 1057 niet gepreciseerd wordt, bij toepassing van artikel 1042 van het Gerechtelijk Wetboek, deze is van artikel 707 ;

Overwegende dat artikel 707 de gewone termijn van dagvaarding bepaalt op acht dagen, dit is de minimumtermijn welke aan de gedagvaarde partij moet gelaten worden om te verschijnen of om haar verklaring van verschijning te doen ;

Overwegende dat deze minimumtermijn ter zake werd in acht genomen, zodat de nietigheid bepaald in artikels 710 en 862 van het Gerechtelijk Wetboek door het onderhavig verzoekschrift in beroep niet wordt opgelopen ;

Overwegende dat het incidenteel beroep eveneens ontvankelijk is ;

Overwegende dat... (het overige zonder belang).

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935 ;

Ontvangt zowel het hoofdberoep als het incidenteel beroep ; Er recht op doende,

Bevestigt het aangevochten vonnis ;

Verwijst eiser in hoger beroep tot de kosten (...)

NOOT. — Art. 1056 G.W. bepaalt dat het hoger beroep kan worden ingesteld, respectievelijk in de gevallen voorzien door dit artikel.

1. bij de akte van een gerechtsdeurwaarder.
2. bij een verzoekschrift.
3. bij ter post aangetekende brief.
4. bij conclusie.

In de gevallen bepaald door art. 1063 moet de akte van hoger beroep de plaats, de dag en het uur van de verschijning vermelden. Behalve in die gevallen kan dus aan de gedaagde in hoger beroep een termijn gelaten worden om zijn verklaring van verschijning te doen, overeenkomstig artikel 1061 lid 2 G.W. en in de vorm zoals voorgeschreven door artikel 1962 G.W.

Art. 1057 G.W. voorziet onder 7° dat de akte van beroep « naargelang van het geval hetzij de termijn voor de verschijning, hetzij de plaats de dag en het uur ervan en in dat geval onder opgave van de grieven » moet vermelden op straffe van nietigheid.

Hieruit volgt dus dat in ieder geval, welke ook de betwisting weze over de in deze voormelde artikelen bedoelde termijn, een termijn op straffe van nietigheid moet vermeld worden.

Er stellen zich dan twee vragen :

a. Welke is de termijn bedoeld door artikel 1057, 7° G.W. ?

b. Is dit een bepaalde of een onbepaalde termijn ?

a. Welke is de termijn bedoeld door artikel 1057, 7° G.W. (en waarnaar verwezen wordt in de artikelen 1060 en 1061 G.W.) ? Het gerechtelijk wetboek stelt als dusdanig geen welbepaalde termijn vast. Wel kan men verwijzen naar artikel 1042 G.W. dat de regels van het geding toepasselijk maakt op de rechtsmiddelen om de termijn terug te vinden in artikel 707 G.W., zijnde de gewone termijn van dagvaar-

ding (Hof van Beroep Brussel, 10e Kamer, 4 februari 1972 C. t. / R.T.T.)

Het verslag Van Reepinghen, (bl. 251) bepaalt « het beroep wordt niet op een vaste dag ingeleid en de geïntimeerde partij verschijnt ofwel bij de verklaring op de griffie van het beroepsgerecht, ofwel bij aangetekende brief aan de griffier. Het staat aan de partij die dit middel aanwendt te verschijnen. Dit dient te gebeuren binnen de termijn die in artikel 707 is gesteld, met voorbehoud van verlenging wanneer de geïntimeerde partij in het buitenland verblijft (artikel 708) of van inkorting door de voorzitter van het beroepsgerecht, in geval van hoogdringendheid (art. 709).

Uit deze elementen kan dus gerust worden afgeleid dat aan de gedaagde in hoger beroep een termijn voor de verschijning moet gelaten worden gelijk aan de termijn van dagvaarding. Nochtans stellen zich hier dan verschillende problemen :

1° Vermits de gewone termijn van dagvaarding acht dagen is, is dan de formulering « om te verschijnen binnen een termijn van acht dagen » wettelijk aanvaardbaar ? De termijn wordt berekend, overeenkomstig artikel 52 G.W., vanaf de dag na die van de akte. De datum van de akte van hoger beroep bij exploit van deurwaarder stelt geen probleem ; anderzijds mag men aanvaarden dat de termijn voor de verschijning enkel begint vanaf de dag na de datum van betekening van het verzoekschrift in hoger beroep, door de griffie aan de gedaagde in hoger beroep. De formulering « om te verschijnen binnen de acht dagen » is dus overeenkomstig artikel 52 G.W. aanvaardbaar in het licht van de bepalingen van artikel 707 G.W., vermits de gedaagde in hoger beroep over acht dagen beschikt om zijn verklaring van verschijning te doen.

2. Mag aan de gedaagde in hoger beroep een langere termijn voor de verschijning worden toegestaan in de akte van hoger beroep ? Vermits men aanvaardt dat de gewone termijn voor de verschijning, overeenkomstig artikel 707 G.W. moet worden bepaald op acht dagen, dient men per analogie na te gaan of (en desondanks de bepalingen van artikel 710 G.W.) een dagvaarding op langere termijn nietig zou zijn. De ratio legis van de termijn van dagvaarding is te vinden in de rechten van de verdediging ; uiteraard moet men dan ook aanvaarden dat de termijn van dagvaarding, voorzien in artikel 707 G.W. slechts een minimumtermijn is, die in ieder geval op straffe van nietigheid moet geëerbiedigd worden.

Een langere termijn van dagvaarding houdt in genendele een nietigheid in, vermits hier geen termijn van vervul wordt opgelegd.

Hieruit volgt dat de termijn van acht dagen welke aan de gedaagde in hoger beroep moet gelaten worden om te verschijnen of om zijn verklaring van verschijning te doen, een minimum termijn is (Hof van Beroep Brussel, 10e Kamer, 4 februari 1972 — C. t. / R.T.T. ; Hof van Beroep Brussel, 9e Kamer, 21 januari 1972, R.W. 1971 / 72, Kol. 1149).

Zoals de termijn van dagvaarding is de termijn voor de verschijning een wachttermijn, bestemd om aan de tegenpartij de tijd te verlenen een welbepaalde daad te stellen (J. Van Compernelle, deel 3 des actes et des délais, in annales de droit, Tome XXVIII, nr. 3/4, bl. 411).

Krachtens artikel 1060 G.W. heeft de akte van hoger beroep geen gevolg, indien de zaak niet op de rol is ingeschreven voor het verstrijken van de daarin vermelde termijn. Hierdoor stelde zich vooral voor hoger beroep ingesteld bij akte van gerechtsdeurwaarder een praktisch probleem : inderdaad indien men de termijn voor de verschijning zou beperken tot maximum acht dagen dan kon, in vele gevallen, niet meer tijdig de zaak op rol worden gebracht. Dit probleem (dat uiteraard niet bestond wanneer het hoger beroep werd ingesteld bij verzoekschrift)

lijkt dan ook nu, in het licht van de rechtspraak, definitief van de baan.

Het enig praktisch belang van de termijn voor de verschijning is dat « te rekenen vanaf het verval van de verschijningstermijn, de eiser in beroep over één maand beschikt om zijn grieven te formuleren bij wijze van besluiten (artikel 1064 G.W.) » (verslag Van Reepingen bl. 251).

De rechten van de gedaagde in hoger beroep worden dus in genedele geschonden door een langere termijn voor de verschijning te bepalen; wanneer echter de eiser in hoger beroep, door een langere termijn te bepalen, een dilatoir middel gebruikt door aldus in het licht van de bepalingen van artikel 1064 G.W., de termijnen om conclusies te nemen te verlengen, dan staat het de gedaagde in hoger beroep steeds vrij zich tot de rechter of het Hof te wenden om de termijn te horen verkorten, dit krachtens de bepalingen van artikel 51 G.W.

Er moet worden opgemerkt dat de termijn, voorzien in de akte van beroep, ten opzichte van de gedaagde in hoger beroep een termijn is die niet op straffe van verval is bepaald (vergelijk artikel 860 lid 3 G.W.); hieruit volgt dat welke ook de termijn weze die in het inleidend verzoekschrift in hoger beroep zou worden bepaald, het aan de gedaagde in hoger beroep steeds zou vrij staan verklaring van verschijning te doen overeenkomstig artikel 1962 G.W. De eiser in hoger beroep beschikt over bepaalde proceduremiddelen om eventueel de zaak bij verstek te laten behandelen; hij zou zelfs de sanctie voorzien in artikel 751 G.W. kunnen invoeren tegen de gedaagde in hoger beroep die geen verklaring van verschijning heeft gedaan.

b. Is dit een bepaalde of een onbepaalde termijn? Indien men zoals hoger gezegd zich akkoord stelt over het principe dat minstens acht dagen voor de verklaring van verschijning aan de gedaagde in hoger beroep dienen te worden gelaten, kan zich de vraag stellen of de, in de akte van hoger beroep gestelde termijn, overeenkomstig artikel 1957, 7° G.W., een welbepaalde termijn moet zijn of een onbepaalde termijn kan zijn.

Bij eerste lezing zou men de redenering van het Hof van Beroep te Brussel, 1e Kamer, in zijn arrest van 4 mei 1971 (J.T. 1971, 440) kunnen aanvaarden, waar het Hof oordeelde dat door de vermelding in de akte van hoger beroep van een termijn voor de verschijning « na een termijn van acht dagen » als strijdig met de bepalingen van artikel 1057, 1 lid G.W. als nietig diende te worden beschouwd, hetgeen de nietigheid van de akte in hoger beroep zelf meebracht.

Het Hof van Beroep te Brussel, 9e Kamer, in zijn arrest van 2 januari 1972 (R.W. 1971 / 1972, kol. 1149) stelde echter vast dat de vermelding in de akte van hoger beroep « om te verschijnen na de termijn van acht dagen... » wel degelijk aan de wettelijke vereisten voldoet. Het Hof besliste dat hierdoor de minimumtermijn, voorzien door artikel 707 G.W., geëerbiedigd werd en, in het licht van artikel 861 G.W., de in de akte van hoger beroep onbepaalde termijn in genedele kon geschouwd worden als een verzuim of onregelmatigheid die de belangen schaadt van de partij die de exceptie opwerpt.

Zoals reeds hoger werd gezegd is de termijn voor de verschijning in de akte van hoger beroep niet op straffe van verval bepaald. Welke ook de termijn weze, en voor zover aan de bepalingen van artikelen 707 en 710 G.W. voldaan werd, (dus in het bijzonder de gewone minimumtermijn van acht dagen geëerbiedigd werd) blijven de rechten van de gedaagde in hoger beroep steeds gevrijwaard. Nochtans, wanneer de termijnen om conclusies te nemen, zoals bepaald in artikel 1964 G.W., berekend worden vanaf « het verval » van de verschijningstermijn (verslag Van Reepingen bl. 251), zou met een onbepaalde termijn voor de verschijning automatisch ook de termijnen om conclusies te nemen onbepaald worden verlengd. Hier-

uit volgt dat dus de gedaagde in hoger beroep, in dat geval, impliciet de sanctie voorzien in artikel 751 G.W. ten opzichte van de eiser in hoger beroep wordt ontnomen; hij kan nochtans de eiser in hoger beroep dwingen te concluderen, zelfs de verkorting van de termijn vorderen krachtens art. 51 G.W. In de zaak behandeld door het Hof van Beroep te Brussel in zijn arrest van 21 januari 1972 (R.W. 1971 / 1972 kol. 1149) stelde zich dit probleem niet meer, vermits uit de motivering van het arrest blijkt dat wel degelijk de gedaagde in hoger beroep een verklaring van verschijning had gedaan en conclusies tussen partijen werden gewisseld en neergelegd ter griffie.

Als besluit kan dus worden gesteld dat wettelijk en mits eerbiediging van de gewone minimum termijn van acht dagen niets er zich tegen verzet heeft dat in de akte van hoger beroep een onbepaalde termijn voor de verschijning zou worden gesteld.

F. E.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 30 december 1971.

Voorzitter : M. Verhegge.

Raadsheren : MM. Dujardin en Van Wymeersch.

Advocaat-Generaal : M. Bonte.

Advocaten : Mrs. Roose, Maeyens, C. Gits, Monnoyer de Galland en Carnewal.

Fabrieksgeheim. — Art. 309 S.W. — Gezag van rechterlijk gewijsde. — Art. 23 G.W..

1. *Hij die de kwaadwillige of bedrieglijke mededeling doet van een fabrieksgeheim moet er kennis van gekregen of van genomen hebben tijdens de uitvoering van een arbeidsovereenkomst die hij met de werkgever, eigenaar of rechtmatige houder van het fabrieksgeheim gesloten had.*
2. *Het begrip « fabrieksgeheim » vindt geen toepassing op producten die te koop worden aangeboden, wanneer uit het te koop aanbieden een openbaarmaking van het beweerde geheim voortvloeit.*
3. *Degene die de bescherming van art. 309 S. W. invoert, moet alle nuttige maatregelen treffen om de geheimhouding van het procédé of van de technische verwezenlijking die hij als fabrieksgeheim beschouwt, tegenover derden te verzekeren.*
4. *Het gezag van rechterlijk gewijsde van een arrest van het Hof van beroep in kortgeding gewezen, betreffende het beschrijvend beslag op een machine welke zou gebouwd zijn in navolging van een originele machine van een der burgerlijke partijen, strekt zich niet verder uit dan hetgeen het voorwerp van deze rechterlijke beslissing heeft uitgemaakt, en komt niet in aanmerking bij de beoordeling van de telastellegging, van schending van het fabrieksgeheim.*

N.V. Socorap & Brevapat t. / Neiryneck, Debonnet en Verstraete.

Overwegende dat het Openbaar Ministerie en de burgerlijke partijen tijdig en in rechtsgeldige vorm hoger beroep hebben ingesteld ;

(...)

II. Op civielrechtelijk gebied :

Overwegende dat het gerechtelijk strafonderzoek, de beschikkingen tot verwijzing naar de correctionele rechtbank

alleen betrekking hebben op het mededelen van fabrieksgeheimen in verband met de Compact-machine voor het vervaardigen van niet geweven dubbeltapijt ;

A. Overwegende dat, ten aanzien van de vorderingen van de burgerlijke partijen dient te worden onderzocht en beslist of de feiten welke aan de beklagden ten laste werden gelegd, vaststaan ;

B. Overwegende dat voor het bestaan van het wanbedrijf voorzien door artikel 309 van het strafwetboek vereist is ;

1. dat fabrieksgeheimen bestonden,
2. dat deze fabrieksgeheimen werden medegedeeld aan derden
3. door een persoon die werkzaam is of geweest is in de fabriek ;
4. dat deze mededeling bedrieglijk of kwaadwillig geschiedde.

Overwegende dat wanneer één dezer elementen ontbreekt, de bepaling van artikel 309 van het strafwetboek haar toepassing niet vindt ;

C. Overwegende dat zoals alle wetsbepalingen waarvan de niet naleving door straffen wordt gesanctioneerd, artikel 309 van het strafwetboek op strikte wijze moet worden toegepast ;

Overwegende dat artikel 309 van het strafwetboek de bejegening beoogt van de kwaadwillige of bedrieglijke mededeling van fabrieksgeheimen door personen die voor de eigenaar of rechtmatige bezitter ervan verplichte vertrouwelingen zijn, dit zijn de personeelsleden van de onderneming, degenen die met de onderneming door de banden van een arbeidsovereenkomst verbonden zijn (Cass. 27.9. 1943, I, 358 ; Rigaux et Trousse, les crimes et les délits du code pénal I. IV, blz. 599), en wier mededeling aan derden, een soort van moreel misbruik van vertrouwen zou uitmaken ten nadele van de werkgever, eigenaar of houder van het fabrieksgeheim ;

dat het derhalve niet volstaat, opdat de bepaling van artikel 309 van het strafwetboek toepasselijk zou zijn, dat de persoon die het fabrieksgeheim aan een derde mededeelt, op het tijdstip waarop hij het mededeelt, een aangestelde van de eigenaar of van de houder van het geheim zou zijn of zou geweest zijn in de zin van artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek of dat enige andere overeenkomst dan een arbeidsovereenkomst tussen hen bestaat of bestond ;

D. Overwegende dat ter zake, meer bepaald in verband met de feiten die aan Neiryck Tilo worden ten laste gelegd, in strijd met de mening welke door de burgerlijke partijen in besluiten wordt voorgehouden, wel moet worden nagegaan of hij tijdens zijn verblijf in de fabriek van de firma Spannteppeiche te Möhlin, in Zwitserland, gedurende ongeveer een week, in november 1964, een werknemer was van één der burgerlijke partijen ;

Neirynck was op dat tijdstip een vennoot van de P.V.B.A. Neirynck Tilo tapijtweverij te Ledegem, waarvan zijn schoonvader, Huyghebaert, thans overleden, beheerder was. Neirynck had geen ondervinding wat het produceren van tapijten met de Compact-machine betreft.

Het is op verzoek van Vernier, beheerder van de N.V. Socorap, dat hij in november 1964 samen met Volkaert, een werkmans van de P.V.B.A. Neirynck, en Decorte, een werkloze, gewezen werknemer van de N.V. Socorap, gedurende één week te Möhlin, in Zwitserland, in de firma Spannteppeiche A.G. zal verblijven, waar hij zogenaamd deel zou hebben uitgemaakt van een ploeg van Socorap, die het bewijs moest leveren van de productiemogelijkheden van de Compact-machine door de firma Spannteppeiche aangekocht. In verband met de activiteit van Neirynck zegt Vernier o.m. :

« Neirynck en Volkaert hebben in feite een figuranten rol gespeeld, ten einde het minimum aantal te bereiken aan personeelsleden die voor de demonstratie door de Zwitsers geëist werden » (st. 167 van het dossier).

Uit deze aanvankelijke, geloofwaardig voorkomende verklaring van Vernier, die bevestigd wordt door deze van Hospied (st. 317 van het dossier), blijkt wel dat Neirynck aldaar, te Möhlin enige, het weze dan ook onbelangrijke activiteit heeft gehad, indien niet onder gezag en toezicht, dan toch onder leiding van Vernier en Hospied.

Terecht heeft de eerste rechter de verklaring van de rekenplichtige en uittreksels uit een zogenaamde « officieuze » boekhouding welke neergelegd werden door de burgerlijke partijen, en volgens dewelke aan Neirynck voor zijn prestaties te Möhlin een loon van 8.000 fr. - hetzij 1.000 fr. per dag — zou zijn uitbetaald, als een te broos element beschouwd waaruit zou blijken dat aan Neirynck een conventioneel tussen hem en Socorap vastgesteld loon zou zijn uitbetaald, daar waar Neirynck ontkent enig loon te hebben ontvangen voor zijn hulpverlening te Möhlin (st. 326 en 371 van het dossier), en waar uit de verklaringen in de stukken 396 en 317 van het dossier, door A. Vernier en J. Hospied afgelegd, blijkt dat zijzelf niet zeker zijn dat aan Neirynck een loon zou zijn uitbetaald ;

De arbeidsovereenkomst is een overeenkomst door dewelke de arbeider er zich toe verplicht onder het gezag, de leiding en het toezicht van de werkgever te werken, en door dewelke de werkgever er zich toe verplicht het tussen partijen bedongen loon te betalen. Aldus staat het niet ten genoegen van recht vast dat Neirynck tijdens zijn kortstondig verblijf te Möhlin, waar hij naar eigen verklaring schetsen, opmetingen en foto's heeft gemaakt van de Compact-machine, in de banden van een arbeidsovereenkomst met Socorap of met één der andere burgerlijke partijen heeft gewerkt. Derhalve ontbreekt ten aanzien van Neirynck Tilo een constitutief element van het wanbedrijf omschreven in artikel 309 van het strafwetboek, en heeft hij het hem ten laste gelegde feit niet gepleegd.

E. Ten aanzien van de drie beklagden :

Overwegende dat het fabrieksgeheim volgens de burgerlijke partijen zou liggen in de wijze waarop in de Compact-machine werden gebouwd en verwezenlijkt :

1. de loop van de draden o.m. door het aanbrengen van een beweegbaar riet ;
2. de structuur, de aandrijving en de synchronisatie van het vouwsysteem ;
3. de droogkamer ;

Overwegende dat vóór november 1964 drie Compact-machines waren gebouwd en voor de industriële productie van niet geweven dubbeltapijt in gebruik waren :

één te Dottenijs, bij de N.V. Socorap zelf, één te Düren (D.B.R.) bij Schöller, één te Möhlin (Zwitserland) bij Spannteppeiche A.G. ;

Overwegende dat onmiddellijk opvalt dat de burgerlijke partijen het begrip van het fabrieksgeheim willen zien toepassen op een product — de Compact-machine — welke ze vóór en binnen de tijdspanne van de telastelegging te koop aanboden en verkochten ;

dat door dit te koop aanbieden en door deze verkopen zelf, derden kennis konden nemen van de bouw en van de werkwijze van deze machine, en dus ook van die onderdelen ervan welke door de burgerlijke partijen als fabrieksgeheimen worden beschouwd ;

Overwegende dat kan worden aangenomen dat fabrieksgeheimen gelijktijdig geheimen van meerdere fabrikanten kunnen uitmaken, indien in feite, bij ieder van hen de uitbating ervan geheim wordt gehouden ;

dat deze voorzorg echter ter zake zo door de burgerlijke partij Socorap zelf als door Schöller en Spannteppeiche niet

werd getroffen, en het niet volstaat dat deze verplichting in de verkoopcontracten met de kopers zou zijn ingeschreven opdat in feite de naleving van die verplichting zou vaststaan en beweerde fabrieksgeheimen door artikel 309 van het strafwetboek zouden beschermd zijn ;

dat ter zake deze beweerde geheimen door het te koop aanbieden van de machine Compact, door het laten bezichtigen ervan, zo in stilstaande als in werkende toestand, door mensen van het vak die uiteraard op de hoogte zijn van tapijtenvervaardiging en van de stand der techniek, ieder geheim karakter verloren hebben, voor ze dit bezaten ;

dat dit o.m. blijkt uit de volgende omstandigheden :

1. in januari 1964 werd Huyghebaert, beheerder van de P.V.B.A. T. Neiryck, tapijtweverij te Ledegem, en schoonvader van T. Neiryck, samen met Debonnet, op de fabriek van Schöller te Düren ontvangen, waar hij de Compact-machine in werking heeft gezien (zie o.m. st. 07, 114/verso, 124 van het dossier) ;
2. Standaert Pierre en Standaert André, tapijtwevers te Waregem, begaven zich in november 1964, op uitnodiging van de firma Spanntepiche, naar Möhlin en bezichtigden er de Compact-machine (zie dossier Hospied, o.m. st. 40) ;
3. dezelfde machine te Möhlin werd vertoond :
 - door leden van de « firma Vernier » « aan vreemde personen, o.m. uit Spanje... daar deze personen belang stelden in de aankoop ». Het blijkt inderdaad uit het dossier Hospied (st. 56, verklaring van laatstgenoemde) dat een Compact-machine aan Spaanse klanten werd verkocht en op 18 januari 1965 aan de koper werd verzonden ;
 - « aan vrienden en bekenden van leden van de directie — van de firma Spanntepiche — » (st. 45 van het dossier Hospied) ;
 - door een bedrijfsleider van de firma Spanntepiche, de heer Aigeldinger, aan « verschillende personen, uit België, Duitsland, Nederland, Denemarken » (st. 46 van het dossier Hospied) ;
4. door Vernier, beheerder van de firma Socorap, werd in oktober 1963 de Compact-machine in werking aan Verstraete Omer vertoond, die belang stelde in de aankoop ervan, en laatstgenoemde heeft ze « in werking bezichtigd... en zich rekenschap kunnen geven van de grote voordelen geboden door bedoelde Compact-machine » (pleitnota voor de burgerlijke partijen op 25 november 1971 vóór het Hof neergelegd, blz. 6) ;
5. Neiryck — die geen werknemer was van één der burgerlijke partijen noch van de firma Spanntepiche, heeft gedurende een week in november 1964 die machine te Möhlin van dichtbij kunnen zien werken. Er dient aangenomen te worden, gelet op zijn verklaringen en op degene van Vernier, Hospied, Fülle in het dossier Hospied, dat hij wel in de gelegenheid is geweest foto's te nemen, metingen te verrichten en schetsen te maken van deze machine, en zulks heeft gedaan zoals hijzelf bekend en zoals door de burgerlijke partijen wordt aanvaard in de reeds hoger aangehaalde pleitnota op 25 november 1971 vóór het Hof neergelegd (blz. 8). Het gevaar van de aanwezigheid van Tilo Neiryck in de fabriek van de A.G. Spanntepiche in november 1964 is aan deze firma niet ontgaan, zoals blijkt uit de inhoud van st. 89/III A van het dossier Hospied, zijnde de brief welke de A.G. Spanntepiche op 19 november 1964 reeds richt aan de h. A. Vernier : « der Bekannte von Herrn Debonnet, der selbst eine Teppichfabrik besitzt... sah zum ersten Mal eine solche Maschine. Wir betrachten dies im Rahmen der Geheimhaltung als gefährlich und geradezu unverantwortlich von Herrn Vernier » ;
- is herhaaldelijk bij Socorap, te Dottenijs, op bezoek geweest, heeft er de Compact-machine gezien en heeft ze minstens éénmaal, in december 1964 op

uitnodiging van Hospied zelf, bezichtigd terwijl ze in werking was, zoals blijkt uit zijn verklaring en uit degene van Hospied en uit de besluiten voor Hospied genomen in het dossier Hospied (st. 47, 47, 77/7 van het dossier Hospied) ;

Overwegende dat bovendien, in verband met het messenmechanisme en de droogkamer van de Compact-machine, welke als hoofdbestanddelen ervan door de burgerlijke partijen worden beschouwd, dient aangestipt dat :

a) A. Vernier zelf (st. 68 van het dossier) verklaart « op het weefgetouw Vandewiele (opgesteld bij Neiryck vóór de datum der ten laste gelegde feiten) was inderdaad een speciale mesbeweging gemonteerd... Dit was een reeds gekend systeem, maar de h. Hospied heeft ter plaatse bij Neiryck enkele schetsen van de mesbeweging genomen, om ze op onze Compact-machine te monteren, hetgeen trouwens later met goed gevolg gebeurde. Het is dus zo dat wij het principe van die mesbewegingen hebben overgenomen als vertrekpunt voor onze Compact-machine en wij hebben het dan verder technisch uitgewerkt voor montage op onze machine » ;

dat hieruit blijkt dat het principe zelf van de mesbewegingen van de Compact-machine aan Huyghebaert en Neiryck niet onbekend was, aangezien het terugging tot een weefgetouw Vandewiele dat bij de P.V.B.A. Neiryck in gebruik was vóór november 1964, en het voor Neiryck niet moeilijk was tijdens de week welke hij te Möhlin verbleef en op en aan de Compact-machine werkte, de toepassing ervan op deze machine te begrijpen ;

b) zoals blijkt uit het verslag van gerechtsdeskundige Ir. Tuypens, uit de verklaring van Neiryck zelf en uit deze van technisch ingenieur Deschutter Gabriël (st. 380/26, 325, 323 van het dossier), dat Neiryck de droogkamer van de Compact-machine reeds gezien had vooraleer technisch ingenieur Deschutter omstreeks Pasen 1964 aanving met het maken van de plans van de bouclé-machine voor niet-geweven tapijten, hetzij meerdere maanden vóór de aanvangsdatum (1 november 1964) van de te laste gelegde feiten ;

Overwegende dat aldus blijkt dat zowel vóór als tijdens de tijdspannen in de telastelegging beoogd, meerdere personen van het vak, met instemming en zelfs op uitnodiging van de bedrijfsleiders en beheerders van de N.V. Socorap, de Compact-machine zo in België als in het buitenland hebben kunnen bezichtigen ;

dat dient te worden aangenomen dat meerdere onder hen, die bevoegd waren inzake tapijtvervaardigen en constructie van machines dienend tot het vervaardigen van ongeweven tapijten (zie o.m. Neiryck, wiens werk bij de firma Deletex, opgericht op 28 december 1964 bestond « in het uitgeven van plans » — stuk 285 — en die op de hoogte was van de constructie en de werking van de bouclé-machine voor het vervaardigen van niet-geweven enkel tapijt), door het bezichtigen van de Compact-machine, haar constructie, aandrijving en werking voldoende hadden begrepen en voorzien, zodat ieder eventueel geheim — niet gekend of origineel bestanddeel van die machine dat nog niet geopenbaard zou zijn geweest door het brevet Trenteseau en ook niet zou terug te vinden zijn in de brevetten Couquet en Moravan — door de klagers zelf, eigenaars of houders van de beweerde geheimen, werden veropenbaard en dat deze machine door technische ingenieurs, zoals Deschutter en Vandenneste, geschoold in het maken van machineplans, aan de hand van de hen door Neiryck en Verstraete verschaft schetsen, opmetingen en andere inlichtingen, en gelet op de stand van de techniek in 1965, kon worden gereconstrueerd en door techniekers, zoals Van Oosthuysse, kon worden gebouwd ;

Overwegende dat het gezag van het rechterlijk gewijsde van het arrest dat op 29 juni 1971 door de vijfde burgerlijke kamer van dit Hof inzake Socorap, Brevapat en Sift tegen

Deletex en Verplancke Gerard, in kortgeding werd gewezen en dat door de burgerlijke partijen in besluiten wordt aangehaald, zich niet verder uitstrekt dan tot hetgeen het voorwerp van deze rechterlijke beslissing heeft uitgemaakt, en dat de motiveringen van dit arrest bij de beoordeling van onderhavige zaak niet dienstig zijn en niet in aanmerking komen (art. 23 G.W.; « La chose jugée et le Code judiciaire », 1e advocaat-generaal Mahaux : Mercuriale Hof van Cassatie, J.T., 16-10-1971), evenmin als de omstandigheid, eveneens door de burgerlijke partijen ingeroepen, dat A. Vernier een belangrijk aandeelhouder was in de A.G. Spanntepicche;

F. Overwegende dat geen enkel element voorligt waaruit blijkt dat door een der beklaagden enige mededeling welke als fabrieksgeheim zou kunnen beschouwd worden, tussen 1 september 1965 en 23 augustus 1966 aan derden werd gedaan.

G. Nog meer bepaald wat Debonnet betreft :

Overwegende dat niet vaststaat dat de regeling van de Titan I welke door Debonnet werd uitgevoerd, als dusdanig enig fabrieksgeheim inhield, en niet even goed en even snel door een andere bekwame techniek zou zijn kunnen uitgevoerd worden ;

Overwegende dat niet ten genoeg van recht bewezen is gebleken dat de drie beklaagden de hen te laste gelegde feiten hebben gepleegd ;

Op deze gronden,

Het Hof,

rechtdoende op tegenspraak, alle meer omvattende besluiten als ongegrond verwerpend ;

Gelet op de artikelen 21, 22 en 26 van de wet van 17 april 1878, gew. door artikel 1 van de wet van 30 mei 1961 ; de artikelen 1 en 2 van de wet van 30 maart 1891 ; de artikelen 162, 182, 184, 190, 194, 211 en 215 van het Wetboek van Strafvordering ; artikel 24 van de wet van 15 juni 1935,

al deze wetsbepalingen door de heer voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid ;

Ontvangt de hogere beroepen, erover uitspraak doende :

I. Op strafrechtelijk gebied :

Doet het aangevochten vonnis teniet, behalve waar het over de kosten en de in beslag genomen overtuigingsstukken statueert, opnieuw wijzende :

Zegt dat de strafvordering vervallen is door verjaring ;

Bevestigt het aangevochten vonnis in zijn beschikkingen ten aanzien van de kosten en de in beslag genomen overtuigingsstukken, mits deze wijzigingen wat de kosten betreft :

— dat de veroordeling van de burgerlijke partijen in de kosten jegens de Staat, door de eerste rechter uitgesproken ten laste van beide burgerlijke partijen, volledig en uitsluitend ten laste valt van de burgerlijke partij de N.V. Socorap, ten gevolge van wier optreden als burgerlijke partij het gerechtelijk strafonderzoek ter zake werd geopend ;

— dat laatstgenoemde burgerlijke partij, de N.V. Socorap, veroordeeld wordt in al de kosten van eerste aanleg gevallen aan de zijde van het openbaar ministerie (hierin begrepen de kosten van dagvaarding en deze vermeld op de staat der gerechtskosten dd. 27 mei 1971 gevoegd bij het dossier), begroot op 231.497 frank) ;

Veroordeelt de burgerlijke partij de N.V. Socorap in de kosten van de aanleg gevallen aan de zijde van het openbaar ministerie, begroot op 2.555 frank.

II. Op civielrechtelijk gebied :

Doet het aangevochten vonnis teniet, trekt de zaak tot zich en opnieuw wijzende :

Verklaart de feiten niet bewezen en wijst de eisen van de burgerlijke partijen af als ongegrond ;

Zegt dat iedere burgerlijke partij haar eigen kosten van beide aanleggen zal dragen.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL

24e Kamer. — 8 december 1971.

Voorzitter : Mw. Anne de Molina.

Openbaar ministerie : M. R. Gosseye.

Advocaten : Mrs. Van Gehuchten en Sonnevile.

Kansspelen. — Mededaderschap. — Opzet. — Jackpot.

1. *Het misdadig opzet inzake kansspelen kan bestaan uit het verlenen van toestemming om een jackpot uit winstbejag en niet uit zuiver plezier te laten gebruiken, evenals uit de misdadige bedoeling anderzins onwettige zucht te exploiteren om zich een winst voortspruitend uit het hazardspel te verschaffen.*

2. *De verhuurder die een jackpot verhuurt, met behoud van 50% der winsten, en die zijn medewerking verleent met het oog op de onwettige exploitatie van het toestel, dient als mededader te worden beschouwd.*

Openbaar ministerie t./ V.

Overwegende dat de feiten ten laste van derde beklaagde, ontegensprekelijk bewezen zijn en niet betwist worden ;

Overwegende dat deze feiten, deze aangehaald op 23 oktober 1970 door klager Bruno Guiseppe aan de Rijkswacht, komen bevestigen ;

Overwegende dat ondanks zeven vruchteloze toezichtbezoeken in de instelling uitgebaat door eerste beklaagde, het niettemin vaststaat dat er in haar instelling, het speeltoestel type « Bellfruit », eigendom van tweede beklaagde op onwettige wijze uitgebaat werd ;

Overwegende dat voor zover dit nog nodig mocht blijken, de inschrijving voorkomende op één der inbeslaggenomen bierkaarjes « betaald 1.500 + 50 » duidelijk bewijst dat er geld uitbetaald werd aan winnende spelers en dat de desbetreffende ter zitting van 4 november 1971 afgelegde verklaringen te onwaarschijnlijk zijn en niet weerhouden kunnen worden ;

Overwegende dat eerste en tweede beklaagde niet hebben kunnen onwetend blijven, zoals zij het beweren, van de omstandigheid dat het kwestieus toestel — dat een louter kansspel uitmaakt, wat niet betwist wordt — op onwettige wijze in haar drankinstelling uitgebaat werd ;

Overwegende inderdaad dat anders niet uit te leggen valt dat :

— tweede beklaagde sinds tien jaar, naar hij ter zitting van 4 november 1971 verklaarde, geen ander beroep uitoefent dan de uitbating van dergelijke spelen ;

— de gemiddelde maandelijks opbrengst van het kwestieus toestel 16.000 frank bedroeg, die de twee eerste beklaagden zich onder mekaar verdeelden ;

— zulke opbrengst, zuiver en alleen zou bekomen geweest zijn door de enige aantrekkingskracht van opnieuw gratis te mogen spelen ;

— dat eerste beklaagde die reeds op 18 maart 1967 door deze Rechtbank veroordeeld werd uit hoofde van het zelfde misdrijf gepleegd met een speeltoestel van het zelfde « Bellfruit » type, opnieuw een dergelijk toestel in

haar instelling liet plaatsen wat wel bewijst dat zij er een aanzienlijk geldelijke winst mede kon bekomen ;

Overwegende dat de Rechtbank geen acht meent te moeten slaan op de schriftelijke verboden, die de eerste en tweede beklagden lieten ondertekenen, om « de betaalde vrijspelen in geen geval te mogen uitwisselen tegen specieën, prijzen, premieën of consumpties » vermits bewezen werd, door het vooronderzoek dat ondanks dit verbod toch geld aan de winnende spelers uitbetaald werd en het anderzijds te gemakkelijk zou zijn aan de bestraffing van het misdrijf te ontsnappen door enkel en alleen zulke schriftelijke bepalingen te laten ondertekenen ;

Overwegende dat bewezen is, dat in hoofde van eerste beklagde de toestemming bestond het kwestieus toestel uit winstbejag en niet uit zuiver plezier te laten gebruiken evenals het misdadig inzicht andermans onwettige zucht uit te baten om zich een winst door het toeval aan te schaffen, vermits zij met het kwestieus toestel per maand 8.000 frank, winst maakte, volgens verklaring van tweede beklagde ter zitting ;

Overwegende dat de betichting derhalve in hoofde van eerste beklagde bewezen is ;

Overwegende dat ook bewezen wordt dat zij het misdrijf gepleegd heeft in de loop van de vijf jaren die verlopen zijn sedert zij op 18 maart 1967 door deze Rechtbank veroordeeld werd tot een boete van 250 frank (x 20) wegens inbreuk op artikel I van de wet van 24 oktober 1902, vonnis dat kracht van gewijsde had op het ogenblik van de feiten ,

Overwegende dat uit de hiervoren aangehaalde feiten en beschouwingen op ontegensprekelijke wijze duidelijk blijkt dat het vermoeden gegrond is dat het kwestieus toestel slechts renderend kan zijn wanneer er voordelen in baargeld aan de winnende spelers uitgedeeld werden, daar de illusie, van de invloed van zijn eigen behendigheid en het recht opnieuw kosteloos te spelen geen voldoende aantrekkingskrachten uitmaken om de speler aan te zetten herhaaldelijk dergelijk toestel te gebruiken ;

Overwegende dat de strafrechter, tenzij de strafwet er anders over beschikt, op alle bewijsmiddelen beroep kan doen en bijgevolg namelijk op vermoedens, betreffende het bestaan van het misdrijf en de plichtigheid van de beklagden ;

Overwegende dat zulke vermoedens ter zaak voorhanden zijn wat tweede beklagde betreft, die mits het behouden van 50 % der winsten, het toestel aan de eerste verhuurde ; dat hij met kennis van zaken en tegelijker tijd met het oog op de onwettige uitbating van het toestel, tot het plegen van het misdrijf gepleegd door eerste beklagde, rechtstreeks en hoofdzakelijk medegewerkt heeft ;

Overwegende trouwens dat de schuldige handelingen in hoofde van eerste beklagde weerhouden nog komen bevestigen en bewijzen dat de uitbating van dergelijk toestel slechts op onwettige wijze geschiedt en dat de verhuring hiervan alleen plaats heeft omwille en met het oog op deze onwettige uitbating, zonder dewelke zijn bedrijvigheid niet zou bestaan hebben vermits zij anders helemaal onrenderend zou geweest zijn ; (Beroepshof Brussel, 3-2-1971 — in zaak Andries Willy)

Overwegende dat tweede beklagde, gedurende meerdere jaren geen ander beroep uitgeoefend heeft, naar zijn eigen verklaringen ter zitting afgelegd, dan het plaatsen en uitbaten van dergelijke toestellen en dat hij bijgevolg niet onwetend kon zijn van hun onwettige exploitatie door de eerste beklagde, daar anders de wekelijkse opbrengst geen 2.000 frank, kon bedragen hebben wat zijn aandeel aangaat ;

Overwegende dat de betichting in hoofde van tweede beklagde ook bewezen is ;

Overwegende dat de eerste en de tweede beklagden, nog geen veroordeling hebben ondergaan tot een crimi-

nele straf of tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan zes maanden ; dat de omstandigheden van de zaak daarenboven een reclassering van de beklagden laten verhopen, in de hiernabepaalde voorwaarden van uitstel der tenuitvoerlegging van de straf ;

Overwegende dat de feiten gebeurd zijn vóór als na 10 januari 1970 ;

(.....)

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

1e Kamer. — 11 juni 1971.

Voorzitter : M. J. Zenner.

Rechters : M.M. R. Mosselman en R. Lievens.

Advocaten : Mrs. A. Moreels en R. Guns.

Staatsmachten. — Gemeenteambtenaar. — Eis tot betaling van achterstallig salaris en tot schadeloosstelling wegens het verkeerd toepassen van de statutaire rechtsband. — Rechtsmacht van de burgerlijke rechter.

Eiseres, hoofd van de sociale dienst van een gemeente, vordert betaling van achterstallig salaris en van schadeloosstelling wegens het beweerdelijk verkeerd toepassen van de statutaire rechtsband.

Sedert de eenheidswet van 14 februari 1961 bestaat er geen aparte rechtsmacht meer voor de beslechting van geschillen betreffende wedden van gemeenteambtenaren. Het beweerdte recht op achterstallig salaris is een subjectief recht waarvan de kennisneming tot de exclusieve bevoegdheid van de justitiële rechter behoort. Alle betwistingen die de geldelijke vergoeding voor schending van een recht beogen, ook al gaat het om een politiek recht, behoren tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechterlijke macht, zodat, zelfs indien de beweerdte rechtsschending haar oorsprong zou vinden in een met machtsoverschrijding behepte akte, die kan vernietigd worden door de Raad van State, de burgerlijke rechter bevoegd is om de beweerdte fout en de daaruit voortvloeiende schade te beoordelen.

De Nul t./ Stad Aalst.

Overwegende dat de vordering, ingeleid bij dagvaarding dd. 30.12.1969, ertoe strekt verweerster te horen veroordelen om aan aanlegster te betalen, bij wijze van schadeloosstelling voor het niet uitbetalen van een weddeschaal waarop aanlegster aanspraak maakt, de som van 289.901 Fr., vermeerderd met de interesten zijnde 38.870 fr., indien het de weddeschaal 101 (bureauchef) betreft, of minstens de som van 25.914 fr. indien het de weddeschaal 241 (onderbureauchef-sectiehoofd) betreft, in elk van beide gevallen te vermeerderen met de gerechtelijke interesten en de kosten van het geding, bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elk rechtsmiddel en zonder borgstelling ;

Overwegende dat verweerster de onbevoegdheid van de rechtbank inroept, en subsidiair de verjaring wat de periode betreft vóór 30.12.1964 ;

1. Inzake de administratieve retroacten :

Overwegende dat bij het Stadsbestuur te Aalst een sociale dienst werd ingericht, met ingang van 1.1.1958, bij beslissing van het Schepencollege dd. 29.11.1957, herzien op 20.12.1957, en dat de bevoegdheden van deze dienst werden vastgesteld door het Schepencollege op 14.3.1958 ;

Overwegende dat aanlegster, sociale assistente bij het Stadsbestuur te Aalst, in dienst sedert 15.4.1954, benoemd werd tot hoofd van de sociale dienst bij beslissing van de

gemeenteraad dd. 18.3.1958 ; dat bij beslissing van dezelfde datum de weddeschaal verbonden aan dat ambt, met ingang van 1.1.1958, werd vastgesteld in de groep E, schaal 76.000 (minimum) 116.000 (maximum), met een tweejaarlijkse verhoging van 4000 fr. dat bij besluit van de Bestendige Deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen dd. 30.5.1958 van de hiervoor vermelde gemeenteraadsbeslissing de goedkeuring werd onthouden ; dat het beroep bij de Koning, ingesteld door de gemeenteraad te Aalst op 30.6.1958, werd ingewilligd bij Koninklijk besluit dd. 3.8.1959 ; dat de motivering van dit Koninklijk besluit vermeldt dat de aan eiseres opgedragen leidingstaak de normale attributies van een sociale assistente overschrijdt en dat het de bedoeling was van het Stadsbestuur te Aalst aan het ambt van hoofd van bedoelde dienst een weddeschaal te verbinden gelijk aan deze toegekend aan een onderbureau-chef bij het Rijksbestuur, bedoeling die door het centraal bestuur werd aanvaard gelet op het gelijkwaardigheidsprincipe (de waarde van een ambt ligt niet in de titel of rang, maar in de uitgeoefende werkzaamheden) ;

Overwegende dat, ingevolge een bemerking van de Minister van Binnenlandse Zaken, medegedeeld aan het Stadsbestuur te Aalst bij brief van de Gouverneur dd. 19.8.1959, door de gemeenteraad te Aalst op 10.9.1959 werd beslist dat de weddeschaal verbonden aan het ambt van sociaal assistente(e), zoals vastgesteld in raadszitting van 18.3.1958, met ingang van 1.1.1958 te persoonlijke titel wordt toegekend aan de titularis in dienst op die datum, zijnde eiseres ;

dat deze beslissing, die gevolg gaf aan een suggestie van het centraal bestuur, werd goedgekeurd door de Bestendige Deputatie op 20.11.1959 ;

Overwegende dat de gemeenteraad van Aalst bij een tweede beslissing van 10.9.1959, goedgekeurd door de Bestendige Deputatie bij besluit van 20.11.1959, die weddeschaal verbonden aan het ambt, te persoonlijke titel aan de titularis in dienst op 1.1.1958, aanpaste, met ingang van 1.1.1958, als volgt : groep E, schaal 80.800 tot 124.800, met een tweejaarlijkse verhoging van 4.400 fr.

Overwegende dat derhalve vaststaat dat eiseres, sociale assistente — hoofd van de Sociale dienst bij het Stadsbestuur te Aalst, te persoonlijke titel sedert 1.1.1958 réglementair wordt gesalarieerd in de weddeschaal 222 (onderbureau-chef) ;

2. Wat de bevoegdheid van de rechtbank betreft :

Overwegende dat dit geschil een betwisting betreft tussen een gemeente en een lid van haar statutair personeel, dat de eisende partij, ingevolge een verzoek geformuleerd door de rechtbank ter zitting van 1.10.1970, de bevoegdheid van de rechtbank in haar tweede besluiten (29.3.71) grondt op art. 568 Ger. W. en als basis van de rechtsvordering art. 1382 B.W. aanduidt,

dat de verweerder, zowel in haar aanvullende zittingsbesluiten van 30.4.1971, als in haar eerste besluiten van 1.10.70, voorhoudt dat de Rechtbank onbevoegd is, hoofdzakelijk op grond van het beginsel van de afscheiding der Machten ;

Overwegende dat de betrekkelijke volheid van rechtsmacht, anders gezegd de zogenaamde algemene bevoegdheid van de Rechtbank van eerste aanleg, zoals bepaald in art. 568 Ger. W., noodzakelijkerwijze moet worden geplaatst in het kader van de door de artt. 92 en 93 Grondwet bepaalde algemene bevoegdheidsnormen, vermits verweerder beweert dat de rechterlijke macht niet bevoegd is tot kennisneming van dit geschil ;

Overwegende dat sinds de cassatiearresten van 21 december 1956 (Pas. 1957, I, 430, zie noot A. Mast in R.C.J.B. 1957, p. 168 en vlg) en 21 oktober 1959 (Pas. 1960, I, 217) het op zichzelf bestaan, naast de burgerlijke en politieke rechten, van een aparte categorie administratieve rechten

moet worden verworpen, in strijd met een deel van de doctrine ;

Overwegende dat krachtens artt. 92. en 93 GR. de gewone rechtbanken bij uitsluiting bevoegd zijn om kennis te nemen van de geschillen over burgerlijke rechten, en dat zij van rechtswege bevoegd zijn om recht te spreken omtrent geschillen inzake politieke rechten, wanneer de wet deze laatste bevoegdheid niet heeft opgedragen aan een administratief buitenrechtelijk rechtscollege ; dat hieruit volgt dat tenzij de wet een buitenrechtelijk rechtscollege bevoegd maakt, de gewone burgerlijke rechter bevoegd blijft ook wanneer het geschil een subjectief recht betreft dat geen burgerlijk recht is (zie A. Mast, Overzicht van het Belgisch administratief recht, Gent 1968, derde uitgave nr. 431 p. 342/343 en nr. 441 p. 352 en Fr. De Visschère, Burgerlijke en politieke Rechten in de jongste rechtspraak en wetgeving, Tijdschr. Bestuursw. en Publiekrecht, 1960 nr. 1-2, 3-14), zodat de administratieve rechtscolleges, en daaronder de Raad van State, slechts een toegewezen bevoegdheid hebben en, derhalve, de geschillen met openbare besturen in principe niet ontsnappen aan de bevoegdheid van de hoven en rechtbanken ;

Overwegende dat, in het kader van de rechterlijke macht de materiële bevoegdheid van de arbeidsgerechten is uitgesloten wanneer het gaat om geschillen die ontstaan tussen openbare machten en hun onder Statuut staand personeel (zie ; De Arbeidsgerechten, uitgave van het Verbond der Belgische Nijverheid, 1971, p. 42, zie ook artikel van Mevr. Claeys-Leboucq in R.W. 21.3.71, vooral k. 1356) en dat het in casu trouwens niet wordt betwist dat eiseres niet door een arbeidsovereenkomst is verbonden met de stad Aalst ;

Overwegende dat, in het kader van de buitengerechterlijke rechtscolleges, thans geen aparte rechtsmacht meer bestaat voor de beslechting van geschillen betreffende wedden van gemeentambtenaren, vermits de zogenaamde eenheidswet van 14 februari 1961 (Bs. 15 dito) in haar art. 71 § 6, niet meer van toepassing verklaart op het gemeentepersoneel de art. 1 tot 6 en 8 tot 15 van de wet van 21 december 1927 (betreffende de beroepsklerken, technische bedienden, politieagenten en in 't algemeen al de aangestelden der gemeenten en der daarvan afhangelijke besturen) zodat, in geval van gemeentelijk weddegeschil, de mogelijkheid tot beroep bij de Bestendige Deputatie en bij de Koning, voorzien door art. 13 van bedoelde wet van 1927, thans niet meer bestaat ingevolge de wil van de wetgever, dat derhalve verweerder ten onrechte nog verwijst naar een rechtspraak van de Raad van State (nl. het arrest De Cat nr. 1014 van 10 juli 1951), betrekking hebbende op dat punt en daterende van voor de geciteerde wetswijziging ;

Overwegende dat, wat de natuur van het geschil betreft, de eis strekt tot betaling van achterstallige wedden op grond van een beweerd subjectief recht, en tot schadeloosstelling wegens het beweerdelijk verkeerd toepassen van de statutaire rechtsband ;

Overwegende dat het beweerd recht op weddeachterstellen een subjectief recht is waarvan de kennisneming behoort tot de exclusieve bevoegdheid van de justiciële rechter (zie A. Buttgenbach, Manuel de droit administratif, 3e éd. Brux. 1966 p. 338-340 ; Cyr. Cambier, Droit administratif, Brux. 1968, p. 229 ; J. Delva, Het rechtstreeks bestrijden van overheidsdaden voor de burgerlijke rechtscolleges, Tijdschr. voor Privaatrecht, 1967, nr. 3 p. 383-490, vooral nr. 123, noot 4, p. 459, en nr. 176, p. 489), en dat de Raad van State de burgerlijke aard van betwistingen betreffende de eventuele uitkering van een vervallen wedde herhaaldelijk heeft erkend (zie advies nr. 67 van 7 juni 1949. Arresten en Adviezen van de Raad van State, uitgave Baeyens en Dumont 1948-49 p. 99; ook gepubliceerd in R.W. 1949-'50, k. 257; Arrest Vandereyken, nr. 1752 van 11 juli 1952, A.A.R. v. St. 1952, p. 802 ; arrest De Poortere, nr. 4581 van 4 oktober 1955, A.A.R. v. St. 1955, p. 858 ; zie ook

arrest Biesemans, nr. 13.328 van 15 januari 1969 1969, A.A.R. v. St. 1969, p. 70) ;

Overwegende dat de cassasierechtspraak (arrest van 16 december 1965, Pas. 1966, I-513-528, met belangrijke conclusies van de heer Ganshof van der Meersch ; J.T. 1966, p. 315-320; zie ook arrest van 23 april '71, met uitvoerende conclusie van de heer advocaat generaal Dumon, R.W. 1970-'71, k. 1793-1831) trouwens voorhoudt dat alle betwistingen die geldelijke vergoeding op het oog hebben van de schending van een recht ook al gaat het om een politiek recht, tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechterlijke Macht behoren, zodat, zelf indien de ingeroepen rechtsschending haar oorsprong zou vinden in een akte, met machtsoverschrijding behept, en die kan vernietigd worden door de Raad van State, dan nog de burgerlijke Rechter bevoegd is om de beweerde fout en de daaruit voortvloeiende schade te beoordelen ;

Overwegende dat de eis derhalve ontvankelijk is ;

3. Wat de grond van de zaak betreft :

Overwegende dat eiseres beweert dat het Stadsbestuur te Aalst foutief handelt door haar niet de wedde uit te betalen waarop ze meent recht te hebben volgens haar werkelijke functie n.l. : de wedde van bureauchef of, minstens, van onderbureauchef-Sectionhoofd ;

Dat deze eis weliswaar niet tot voorwerp of tot doel heeft een hogere weddeschaal als dusdanig te bekomen, vermits daartoe een bevordering is vereist, maar aanleunt bij het Sub. 1 (retro-acten) vermelde gelijkwaardigheidsbeginsel ;

Overwegende dat eiseres in dit opzicht de graad verwacht met de functie ;

Dat zij ongetwijfeld het subjectief recht heeft betaald te worden volgens de graad die ze bekleedt, graad die afhankelijk is van de statutaire situatie waarin zij zich bevindt en waaraan op basis van art. 71 § 1 van de voormelde eenheidswet, een weddeschaal is verbonden die dezelfde is als deze die verleend wordt aan het personeel der Ministeries, « bijaldien de graden waaraan deze weddeschalen worden verbonden, gelijkwaardig worden geacht met deze van het personeel der ministeries uit oogpunt van belangrijkheid van ambtsbevoegdheden, mate van verantwoordelijkheid, vereiste algemene en bijzondere bekwaamheid » ;

Overwegende dat in openbare diensten de personeelsformatie door een eenzijdige akte van de overheid wordt vastgesteld ; dat de gegevens van het dossier duidelijk aantonen dat het gemeentebestuur van Aalst, met goedkeuring van het Centraal bestuur, de aan eiseres opgedragen leidingstaak heeft gevaloriseerd door aan dit ambt (en met inachtneming van de functie vermits zij gesalarieerd wordt te persoonlijke titel) de weddeschaal toe te kennen van een onderbureauchef bij het rijksbestuur ;

Overwegende dat eiseres niet bewijst dat de haar in deze graad toekomende weddebedragen niet of onvolledig zouden worden uitgekeerd, zodat er noch in feite noch in rechte, eigenlijke achterstallen aan haar zijn verschuldigd ;

Overwegende dat er geen enkel concreet bewijs wordt voorgelegd van een optreden van verweerster ten opzichte van eiseres waardoor de Stad Aalst haar algemene plicht van voorzichtigheid toetssteen van de aquiliaanse overheidsaansprakelijkheid zou hebben geschonden (zie Cass. 7 maart 1963, Pas. 1963, I, 744, met conclusie Ganshof Van der Meersch ; R.C.J.B. 1963, p. 96 en volgende met noot Dabin), zodat bij ontstentenis van het bewijs van de aquiliaanse fout (causa petendi) geen schadeloosstelling (petitum) kan worden toegekend en het overheidsoptreden niet als wederrechtelijk kan worden beschouwd (zie J. Delva, Evolutie van de rechtspraak inzake fundering van de overheidsaansprakelijkheid, Tijdschrift voor Bestuursw. en Publiekrecht, 1969, nr. 2, p. 67-102) ;

Overwegende dat de eis derhalve ongegrond is ;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Alle strijdige besluiten verwerpende,
Verklaart de eis ontvankelijk doch ongegrond ;
Wijst de aanleggende partij af ;
Veroordeelt de aanleggende partij in de kosten van het geding ;

CORRECTIONELE RECHTBANK TE GENT

6e Kamer. — 18 januari 1972.

Voorzitter : M. A. De Schrijver.

Rechters : M.M. R. Snoeck en K. Van Rijn.

Openbaar Ministerie : M. P. Meert.

Advocaat : Mr. F. Van Nieuwenhove.

Verkeer. — Alkoholintoxicatie. — Bloedstaal. — Bewijs.

Een bloedanalyse die op het ogenblik der bloedafname, wijst op een alcoholgehalte van 1,58 promille, levert niet het bewijs dat de bestuurder op het ogenblik van het ongeval in een toestand van strafbare alcoholintoxicatie verkeerde wanneer vast staat dat er slechts één uur verliep tussen het laatste drankverbruik en de bloedafname.

Openbaar Ministerie t./ V. D.

Gezien de expeditie van het vonnis op tegenspraak gegeven op 19 oktober 1971 door de politierechtbank van Gent...

.....

Overwegende dat de telastenlegging sub. C. « Op een openbare plaats een voertuig, namelijk een auto dubbel gebruik te hebben bestuurd of een rijdier te hebben geleid, de alcoholische dranken in zodanige hoeveelheid te hebben gebruikt, dat het alcoholgehalte in zijn bloed op het ogenblik dat hij bestuurde of geleidde, ten minste 1,5 gram per liter bedroeg — het misdrijf aan het persoonlijk toedoen van de dader te wijten zijnde (art. 34/1, 38 § 1 en art. 28 Wet betreffende de politie over het wegverkeer) » niet ten genoegen van rechte bewezen voorkomt ;

Overwegende dat de appellant bekend heeft ongeveer 5 glazen bier gedronken te hebben tussen 16 en 22 uur ;

Dat de analyse van het bloedstaal wees op een alcoholgehalte van 1,58 promille op het ogenblik der bloedafname ; Dat nu het vaststaat dat het tijdsverloop tussen het laatste drankverbruik en het ongeval slechts een half uur bedroeg, de formule van Widmark niet toepasselijk is en integendeel het gevonden alcoholgehalte van het bloedstaal dient verminderd te worden (F. Top : Alcohol en Verkeer, R.W. 1965-66, Kol. 574, nr. 30) ;

Dat deze aftrok afhankelijk is van de snelheid der alcoholresorptie die verschilt van individu tot individu ;

Overwegende dat, nu er slechts één uur verlopen is tussen het laatste drankverbruik en de bloedafname, het in de huidige stand van de wetenschap onmogelijk is met nauwkeurigheid de resorptie van de alcohol door het bloed te berekenen. (Zie ook J. Desmarez : Manuel de Médecine légale, blz. 326 tt 332) ;

Dat de bloedanalyse slechts een alcoholgehalte van 0,08 gr. boven het strafbaar minimum vaststelde ;

Overwegende dat de Rechtbank in deze omstandigheden het onomstootbaar bewijs niet bezit dat appellant op het ogenblik van het ongeval in een toestand van strafbare alcoholintoxicatie verkeerde (Brussel 10.4.1968 - J.T. 1968, blz. 385).